

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Удосконалення облікового забезпечення
та контроль процесу надання ІТ - послуг

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Станіслав КАРНАУХ

Науковий керівник,
к.е.н., доцентка

Ольга ЧЕРНЕЦЬКА

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістр)**ЗАТВЕРДЖУЮ****Зав. кафедри** _____ **Ігор ПРИХОДЬКО**

« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ**Карнаух Станіславу Дмитровичу**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення облікового забезпечення та контроль процесу надання ІТ - послуг**Науковий керівник:** Чернецька Ольга Віталіївна, к.е.н., доцентка

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від 09 жовтня 2023 року № 3050**2. Термін подання здобувачем роботи:** 04 грудня 2023 р.**3. Вихідні дані до роботи:** Закони та Кодекси законів України, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, нормативні документи для регулювання ІТ-сфери, фахові статті з питань обліку і контролю, наукові тези, спеціалізовані інтернет-ресурси, облікові дані та звітність ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» м. Дніпро**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**Вступ. Теоретичні аспекти обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг. Стан облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг та його удосконалення. Контрольні процедури в процесі надання ІТ-послуг. Висновки і пропозиції.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**

Види послуг в ІТ-сфері. Послідовність процесу надання ІТ-послуги. Складові ІТ-послуги зі створення сайту. ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю. Характерні ознаки ІТ-послуги та їх вплив на побудову обліку. Нормативне регулювання процесу надання ІТ-послуг. Динаміка вартості майна ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Динаміка суми оборотних активів ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Динаміка показників ліквідності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Організаційні аспекти побудови обліку в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Удосконалене документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Матриця SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг в режимі «Дія.City». Динаміка витрат і доходу від надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Діаграма питомої ваги окремих елементів витрат в структурі собівартості ІТ-послуг ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Цілі внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг. Пропонований тест

внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг. Розроблений алгоритм внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг. _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні аспекти обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг	Березень - квітень - травень 2023р.	
2.	Аналіз показників ефективності діяльності досліджуваного підприємства	Травень - червень 2023р.	
3.	Стан облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг та його удосконалення	Липень - серпень 2023р.	
4.	Контрольні процедури в процесі надання ІТ-послуг	Вересень - жовтень 2023р.	
5.	Вступ	Листопад 2023	
6.	Висновки і пропозиції	Листопад 2023р.	
7.	Оформлення роботи	Листопад 2023р.	

Здобувач _____
(підпис)

Станіслав КАРНАУХ
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Ольга ЧЕРНЕЦЬКА
(прізвище та ініціали)

Зміст

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ	11
1.1. Сутність та значення ІТ-послуги в цифровому середовищі суб'єкта підприємництва	11
1.2. ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю в сучасних умовах діджитал-бізнесу	16
1.3. Нормативне регулювання обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг	20
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	25
2.1. Аналіз показників ефективності діяльності ТОВ «ПГ'ІАХП АЙТІ ГРУП»	25
2.2. Організаційні аспекти формування облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві	30
2.3. Первинний, синтетичний і аналітичний облік процесу надання ІТ-послуг	32
2.4. Напрямки удосконалення обліку процесу надання ІТ- послуг	35
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ В ПРОЦЕСІ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ	42
3.1. Аналітичний інструментарій системи контролю процесу надання ІТ-послуг	42

3.2. Контрольні процедури в процесі надання ІТ-послуг	45
3.3. Удосконалення системи контролю процесу надання ІТ-послуг	47
Висновки до розділу 3	51
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	66

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення облікового забезпечення та контроль процесу надання ІТ - послуг»

Кваліфікаційна робота містить: 66 с., 15 рис., 4 табл., 1 додаток, 57 літературних джерел.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є бізнес – операції з надання ІТ-послуг для суб'єктів підприємництва.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність теоретичних, організаційних, методичних і прикладних аспектів облікового забезпечення та контролю процесу надання ІТ - послуг.

Метою кваліфікаційної роботи є ґрунтовний аналіз теоретико-методичних і практичних аспектів обліку і контролю ІТ - послуг та розробка рекомендацій з їх удосконалення на підприємстві.

Методи дослідження - методи індукції та дедукції, систематизації та узагальнення, спостереження та опису, порівняння, індекси, аналітичне вирівнювання, інформаційне моделювання в рамках логічного та системного підходу.

Проаналізовано сутність та значення ІТ-послуги в цифровому середовищі суб'єкта підприємництва, досліджено ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю в сучасних умовах діджитал-бізнесу; розкрито нормативне регулювання обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг. Проаналізовано показники ефективності діяльності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»; розкрито організаційні аспекти формування облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві; досліджено первинний, синтетичний і аналітичний облік процесу надання ІТ-послуг; розроблено напрямки удосконалення обліку процесу надання ІТ-послуг. Досліджено аналітичний інструментарій системи контролю процесу надання ІТ-послуг; розкрито контрольні процедури в процесі надання ІТ-послуг; запропоновано удосконалення системи контролю процесу надання ІТ-послуг.

Результати впроваджені в діяльність ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» м.Дніпро.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ІТ-ПОСЛУГИ, ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, КОНТРОЛЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Topic: "Improvement of accounting support and control
the process of providing IT services"

The qualification work contains: 66 pages, 15 figures, 4 tables, 1 appendix, 57 literary sources.

The object of the qualification study is business - operations for the provision of IT services for business entities.

The subject of the qualification study is a set of theoretical, organizational, methodical and applied aspects of accounting support and control of the process of providing IT services.

The purpose of the qualification work is a thorough analysis of the theoretical, methodological and practical aspects of accounting and control of IT services and the development of recommendations for their improvement at the enterprise.

Research methods - methods of induction and deduction, systematization and generalization, observation and description, comparison, indices, analytical alignment, information modeling within the framework of a logical and systematic approach.

The essence and meaning of IT services in the digital environment of the business entity were analyzed, IT services as an object of accounting and control in modern conditions of digital business were investigated; regulatory regulation of accounting and control of the process of providing IT services is revealed. The indicators of the efficiency of the activity of "PI'YAHII AYTII GROUP" LLC were analyzed; the organizational aspects of the formation of accounting support and accounting policy in the investigated enterprise are revealed; primary, synthetic and analytical accounting of the process of providing IT services was investigated; directions for improving the accounting of the process of providing IT services have been developed. The analytical toolkit of the IT service provision process control system was studied; control procedures in the process of providing IT services are disclosed; improvement of the IT service provision process control system is proposed.

The results are implemented in the activity of "PI'YAHII AITI GROUP" LLC, Dnipro.

KEYWORDS

IT SERVICES, ACCOUNTING, CONTROL, IMPROVEMENT

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Цифровізація бізнес – процесів впливає на попит і пропозицію в ІТ – сфері в контексті надання різноманітних ІТ – послуг, зокрема, створення веб - сайтів, розробка спеціального програмного продукту, технічний супровід спеціалізованого програмного забезпечення тощо. Фахівці стикаються з проблемними аспектами, які стосуються облікового забезпечення та контролю процесу надання ІТ – послуг, науковці намагаються дослідити передумови для розробки ефективних напрямків їх удосконалення.

ІТ - послуги набувають поширення в цифровому бізнес-середовищі, тому викликають значний інтерес у фахівців і науковців. Потенціал суб'єктів ІТ - бізнесу досліджують Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Штець Т. Ф., Шехлович А. М., Васильців В. Г., Голид'біна А. В., Язвінська Н. В., Завербний А. С., Пушак Я. Я., Карий О. І., Гальків Л. І., Цапулич А. Ю. Облікове забезпечення суб'єктів підприємництва в контексті надання ІТ - послуг аналізують Децюра С., Єремян О., Ярошенко А., Замула І.В., Чижевська Л.В., Грабчук І.Л., Кемарська Л. Г., Лаговська О. А., Лоскоріх Г. Л., Петрук О. М., Грабчук І. Л. Питання оподаткування процесу надання ІТ – послуг аналізують Тимошенко А. О., Пономарьова Т.В., Мельникова О.П. Необхідність контрольних заходів процесу надання ІТ – послуг досліджують Рудик Н. В., Савченко Р. О., Савченко Н. М., Дем'янюк І. В., Панура Ю. В., Іванишина О. С. Отже, значний інтерес у фахівців і науковців до проблематики облікового забезпечення та контролю процесу надання ІТ - послуг зумовлює актуальність теми кваліфікаційного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є ґрунтовний аналіз теоретико-методичних і практичних аспектів обліку і контролю ІТ - послуг та розробка рекомендацій з їх удосконалення на підприємстві.

Для досягнення заявленої мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено нижченаведені завдання:

- проаналізувати сутність та значення ІТ-послуги в цифровому середовищі суб'єкта підприємництва;
- дослідити ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю в сучасних умовах діджитал-бізнесу;
- розкрити нормативне регулювання обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг;
- проаналізувати показники ефективності діяльності ТОВ «П'ЙАХІІ АЙТІ ГРУП»;
- розкрити організаційні аспекти формування облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві;
- дослідити первинний, синтетичний і аналітичний облік процесу надання ІТ-послуг;
- розробити напрямки удосконалення обліку процесу надання ІТ-послуг;
- дослідити аналітичний інструментарій системи контролю процесу надання ІТ-послуг;
- розкрити контрольні процедури в процесі надання ІТ-послуг;
- запропонувати удосконалення системи контролю процесу надання ІТ-послуг.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є бізнес – операції з надання ІТ-послуг для суб'єктів підприємництва.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність теоретичних, організаційних, методичних і прикладних аспектів облікового забезпечення та контролю процесу надання ІТ - послуг.

Методи дослідження. Дослідження теоретичних аспектів процесу надання ІТ – послуг зумовлено використанням методів індукції та дедукції, систематизації та узагальнення. Завдяки методам спостереження та опису було досліджено практичні аспекти процесу надання ІТ – послуг в контексті

їх облікового забезпечення та контролю. Питання організаційного та методичного спрямування досліджено шляхом залучення статистичних методів, зокрема, порівняння, індекси, аналітичне вирівнювання. Розробка рекомендації для удосконалення облікового забезпечення та контролю процесу надання ІТ – послуг здійснювалась в рамках логічного та системного підходу з використанням табличного та графічного методу, а також інформаційного моделювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та прикладній спрямованості теоретико-методичних і практичних аспектів, спрямованих на удосконалення облікового забезпечення і контролю ІТ – послуг. Основні результати кваліфікаційного дослідження викладено наступним чином:

удосконалено:

- документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг шляхом доповнення документообігу шляхом укладання проміжного Результату виконання робіт в електронній формі, окремого Договору про авторські та суміжні права та Ліцензійного договору на передачу невиключного права та оформлення угоди щодо забезпечення конфіденційності процесу надання ІТ- послуг;

- організаційний підхід до контролю процесу надання ІТ- послуг за допомогою розробленого алгоритму внутрішнього контролю, в основу якого покладено заходи для реалізації клієнто-орієнтованого підходу, дотримання регуляторної, фінансової та бухгалтерської дисципліни, а також оптимізації доходів і витрат на ІТ – послуги;

дістало подальшого розвитку:

- аналітичне забезпечення ІТ - бізнесу досліджуваного суб'єкта підприємництва засобами інформаційного моделювання та проєктного менеджменту в частині розробленої матриці SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг в режимі «Дія.City»;

- документальне забезпечення системи контролю процесу надання ІТ - послуг шляхом пропонованого тесту внутрішнього контролю з виокремленням питань, відповіді на які чинять вплив на ефективність ІТ-бізнесу та допоможуть спланувати подальші дії в процесі розробки стратегії розвитку ІТ-компанії.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення, висновки та пропозиції було представлено для обговорення на VII Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 11-12 травня 2023 р.), I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 26-27 жовтня 2023 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи представлено в 3 наукових працях: 1 наукова стаття у фаховому спеціалізованому виданні та 2 тези доповідей у збірнику матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 57 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 66 сторінок комп'ютерного тексту, робота містить 4 таблиці, 15 рисунків та 1 додаток.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ

1.1. Сутність та значення ІТ-послуги в цифровому середовищі суб'єкта підприємництва

В сучасних умовах підприємництва процес використання діджитал - технології набуває обертів. Наразі актуальним є впровадження ІТ-продуктів у виробничий та управлінський процес, що значно підвищує ефективність діяльності підприємств. Різноманітність діджитал-технологій зумовлює постійний моніторинг пропозицій підприємців ІТ-сфери, тому окремі суб'єкти підприємництва надають перевагу консалтингу відповідними ІТ-компаніями. Отже, попит на ІТ-послуги зумовлює відповідну діяльність суб'єктів підприємництва. Проаналізуємо сутність та значення ІТ-послуги в цифровому середовищі суб'єкта підприємництва.

Вчена Зоряна Мацук акцентує увагу на тому, що «ІТ-послуги – це локомотив розвитку економіки у більшості країн світу. Різноманітність ІТ-послуг та їх економічне призначення надалі щороку лише збільшуватимуться» [27]. Підтримуємо думку Олександра Кундицького та Оксани Сенишин, що «рівень розвитку ІТ - галузі є показником інтеграції економіки держави в глобальне суспільство» [17].

Олександр Петрук та Ірина Грабчук відзначають, що «зростання попиту на продукцію та послуги ІТ-компаній цілком зрозуміле та впливає з самої сутності процесу цифровізації» [35]. Вчені Олександр Кундицький та Оксана Сенишин зауважують, що під час «загальнополітичної та економічної кризи ІТ-сфера має особливе значення, оскільки здатна згладити ці явища завдяки стрімкому розвитку, а також забезпечити функціонування багатьох суміжних галузей» [17]. На думку Габрієли Лоскоріх, «інформаційні технології являють собою методи і засоби опрацювання інформації з метою

обробки, зберігання та відтворення за допомогою обчислювальної техніки для досягнення більшої продуктивності діяльності» [24].

Фахівці Олег Карий, Любов Гальків та Анастасія Цапулич наголошують, що запити «на ринку ІТ-продуктів формують спеціалізовані підприємства ІТ-сфери, ІТ-служби неспеціалізованих підприємств, суб'єкти ІТ-аутсорсингу, ІТ-консультанти, фахівці, що самостійно розробляють ІТ-продукти» [12]. Вчені виділяють ІТ – аутсорсинг, як «передачу підприємством частини функцій з управління та підтримки власних інформаційних ресурсів зовнішньої ІТ-компанії» [52]. Фахівчиня Габріела Лоскоріх стверджує, що «як правило, ІТ-підприємства надають послуги консультативного характеру та послуги зі створення програмних продуктів для інших суб'єктів господарювання, які виступають замовниками» [24].

Підтримуємо думку Ірини Замули, Людмили Чижевської та Ірини Грабчук, що «формування ІТ-ринку в Україні, порівняно з розвинутими країнами світу, розпочалося відносно нещодавно, проте він вже характеризується широким спектром ІТ-послуг» [10]. Повністю погоджуємось з фахівчиною Зоряною Мацук, що «сьогодні ІТ-компанії розвиваються швидкими темпами, щорічно на ринку з'являються нові учасники, діяльність яких трансформується з «чистого» аутсорсингу у розробку власних цифрових продуктів» [27]. Згодні з твердженням Ірини Замули, Людмили Чижевської та Ірини Грабчук, що «враховуючи зростання попиту на ІТ-послуги та мінливість цієї галузі, ІТ-компанії прагнуть до розширення своїх можливостей і покращення якості послуг, які вони пропонують» [10].

Олександр Петрук та Ірина Грабчук зауважують, що «активне впровадження цифрових технологій в різноманітні сфери життя та сектори економіки призводить до зростання кількості замовлень щодо розробки програмного забезпечення, його впровадження» [35]. Олег Карий, Любов Гальків та Анастасія Цапулич стверджують, що особливість «ІТ-сфери полягає у тому, що створені нею продукти є результатом поєднання

програмно-технічних засобів, апаратного забезпечення, інтелектуального людського ресурсу, інформації та баз даних» [12]. На думку Олени Єремян та Анни Ярошенко, діяльність «у сфері інформаційних технологій охоплює такі її види, як розроблення програмного забезпечення та сервісів на його основі, надання ІТ-послуг, розроблення програмно-апаратних комплексів» [8]. Фахівчині Олена Лаговська та Габрієла Лоскоріх зауважують, що «продукти та технології, які створює ІТ-підприємство, як правило, представляють собою програмне забезпечення» [22].

Узагальнимо погляди вчених щодо динамічності діяльності суб'єктів ІТ – підприємництва та різноманітності ІТ-послуг (рис. 1.1).

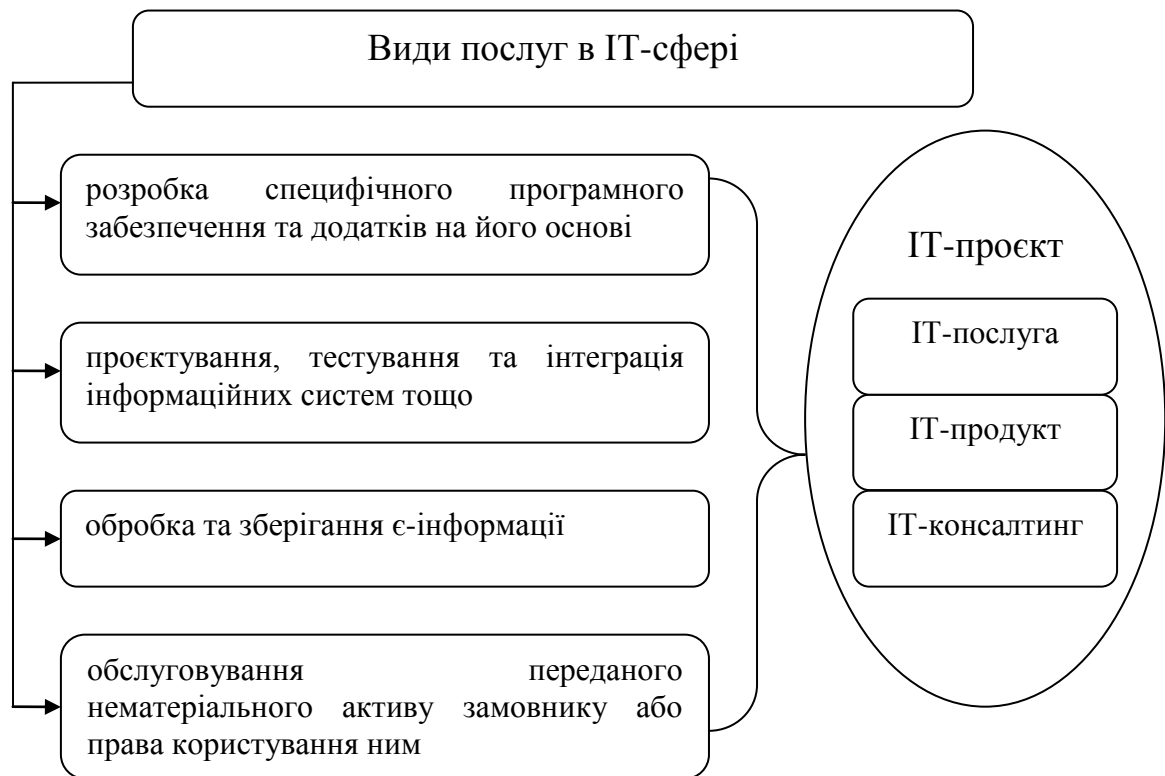

Рис. 1.1. Види послуг в ІТ-сфері

Джерело: побудовано за [10, 22, 41]

На підставі аналізу останніх досліджень і публікацій та власних спостережень було узагальнено послідовність процесу надання ІТ-послуги суб'єктом підприємництва ІТ-сфери, яку наведено на рис. 1.2.

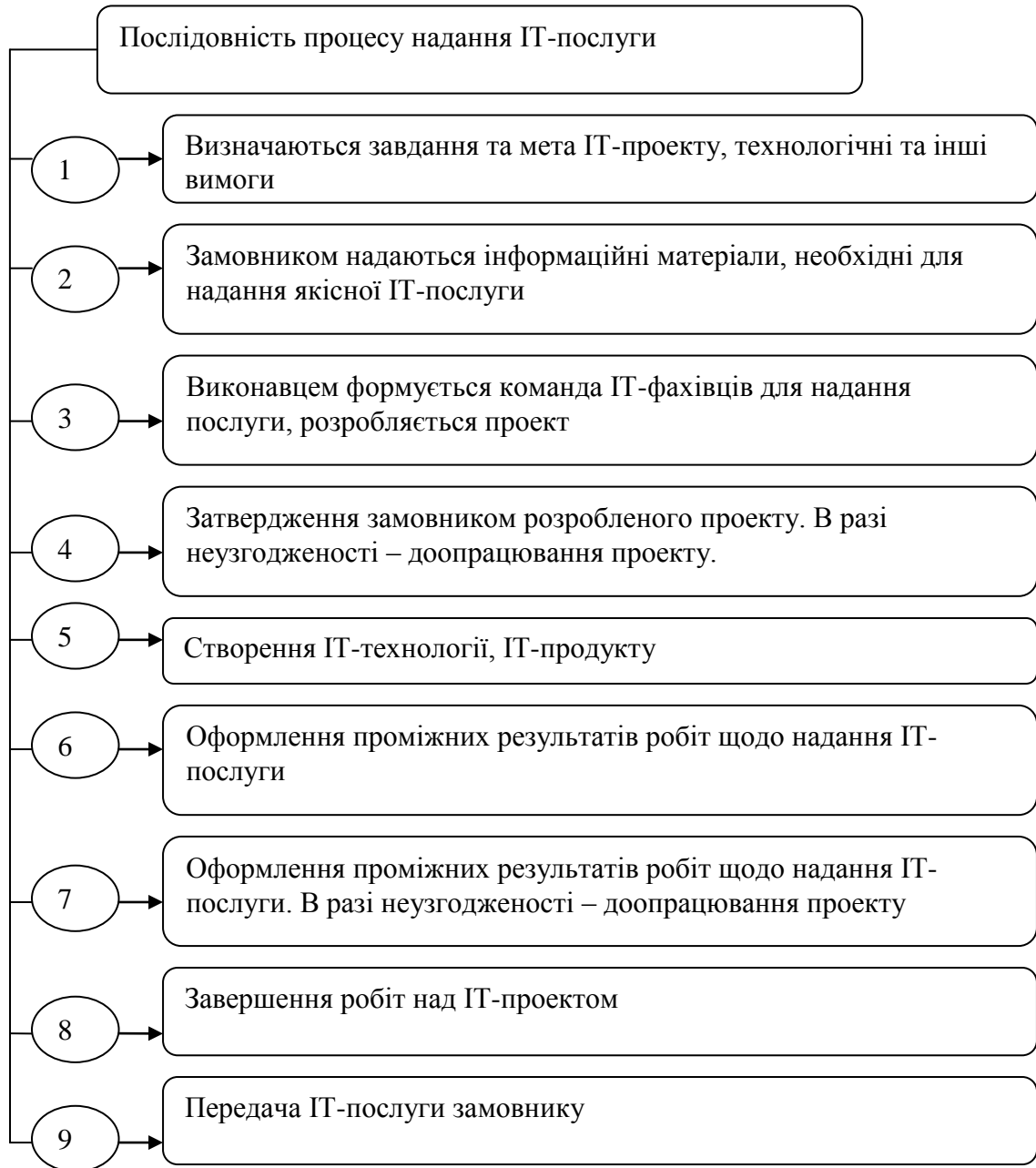

Рис. 1.2. Послідовність процесу надання ІТ-послуги

Джерело: узагальнено автором

Отже, можемо узагальнити сутність ІТ-послуги наступним чином: ІТ-послуга – це комплекс робіт, пов'язаних з розробкою специфічного

програмного забезпечення та його обслуговуванням відповідно до потреб його бізнесу та динаміки розвитку цифрового середовища; ІТ-послуги можуть надаватись разово, а також стати складовою ІТ-продукту, використання якого в подальшому зумовлює потребу в ІТ- консалтингу. На наш погляд, суб'єкти ІТ-підприємництва можуть поєднувати ІТ-послуги, ІТ-продукт та ІТ-консалтинг як один ІТ- проект.

Склад ІТ-послуги, які надають суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері, залежить від виду ІТ-послуги, технічного забезпечення ІТ - послуги, побажань та вподобань клієнта тощо. Складові ІТ-послуги зі створення сайту наведено на рис. 1.3.

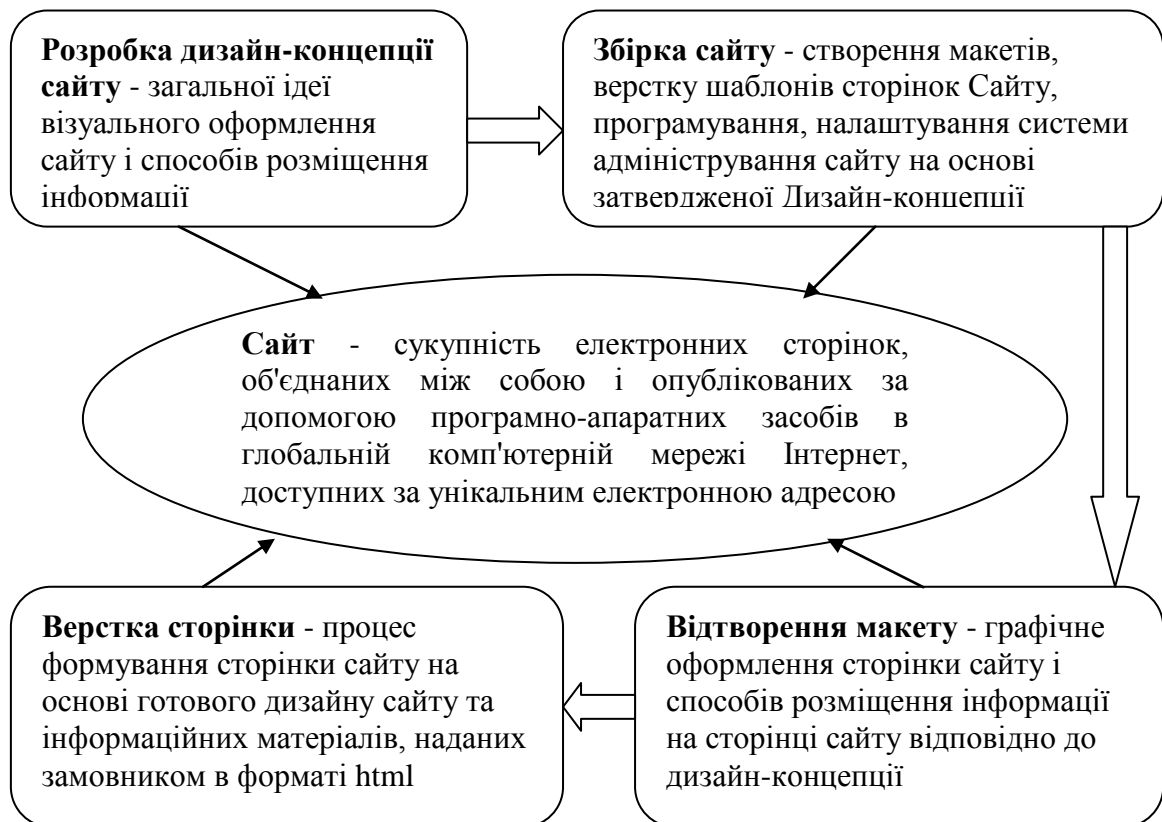

Рис. 1.3. Складові ІТ-послуги зі створення сайту

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, в сучасних умовах підприємництва актуальним є впровадження ІТ-продуктів у виробничий та управлінський процес, що

значно підвищує ефективність діяльності підприємств. Попит на ІТ-послуги зумовлює відповідну діяльність суб'єктів підприємництва. ІТ-послуга – це комплекс робіт, пов'язаних з розробкою специфічного програмного забезпечення та його обслуговуванням відповідно до потреб його бізнесу та динаміки розвитку цифрового середовища; ІТ-послуги можуть надаватись разово, а також стати складовою ІТ-продукту, використання якого в подальшому зумовлює потребу в ІТ- консалтингу. На наш погляд, суб'єкти ІТ-підприємництва можуть поєднувати ІТ-послуги, ІТ-продукт та ІТ-консалтинг як один ІТ- проєкт. Склад ІТ-послуги, які надають суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері, залежить від виду ІТ-послуги, технічного забезпечення ІТ - послуги, побажань та вподобань клієнта тощо.

1.2. ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю в сучасних умовах діджитал-бізнесу

В сучасних умовах діджитал - середовища підвищуються вимоги до якості обліково-контрольного забезпечення бізнесу, в тому числі в ІТ сфері. Проаналізуємо ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю в сучасних умовах діджитал-бізнесу.

Як вже було зазначено, ІТ-послуги можуть надаватись разово, а також стати складовою ІТ-продукту, використання якого в подальшому зумовлює потребу в ІТ- консалтингу. Вчені в своїх дослідженнях наголошують на цьому. Зокрема, фахівчиня Габрієла Лоскоріх зазначає, що результат діяльності в ІТ-сфері може бути «представлений або програмним продуктом, або послугою, заснованою на програмному продукті» [24]. На її думку, «розмежування між даними поняттями в частині облікових наслідків залежить від предмету договору» [24]. Підтримуємо думку вчених Тетяни Пономарьової та Олени Мельникової «ІТ-аутсорсинг передбачає написання програмного забезпечення на замовлення, тобто будь-які послуги

створюються під конкретного клієнта. ІТ-продукт – це розробка і створення власного програмного забезпечення» [41].

На думку Габрієли Лоскоріх, ІТ-послугою може вважатися випадок, «якщо ІТ-підприємство лише надаватиме послуги з розроблення програмного забезпечення» [24], водночас, «якщо предметом договору є продаж програмного продукту» [24], вчена стверджує про створення ІТ-продукту. Вчена наголошує, що «розроблення одного ІТ-продукту можна розкласти на декілька ІТ-послуг, які також замовник може отримувати окремо» [24].

Підтримуємо думку вчених Олени Лаговської та Габрієли Лоскоріх, що «можливою є ситуація, коли ІТ-підприємство розроблює програмне забезпечення з метою подальшого продажу прав на його використання або розтиражованих копій» [22]. Фахівчині наголошують, що необхідно відобразити перехід «права власності нематеріального активу на підставі договору, в якому повинен обов'язково бути визначений момент та умови переходу права власності й визначена його вартість» [21].

Вважаємо доцільним відмітити, що окремі види ІТ – послуг мають свої особливості відображення в обліку, зокрема, відсутність власника ІТ-послуги, наявність авторського права на ІТ-продукт, можливість користування ІТ-продуктом, що вимагає особливого контролю. Надання ІТ – послуги не передбачає передачу права власності на неї, тоді як створення ІТ-продукту зумовлює виникнення авторського права, яке може бути передано виконавцем замовнику ІТ-проєкту. На створений ІТ-продукт також може бути сформовано передачу замовнику права користування ним. В обліку відповідним чином має бути документально оформлено передачу нематеріального активу. Узагальнимо думки вчених та власні спостереження щодо ІТ-послуги як об'єкту обліку і контролю за допомогою рис. 1.4.

Процес відображення ІТ - послуг в обліку виступає також об'єктом контрольних процедур. Контрольні заходи мають бути розроблено з врахуванням аналітики даних щодо процесу надання послуг в розрізі замовників, етапів розробки ІТ-проєкту, а також спрямовано на

впровадження інноваційних та ефективних систем оплати праці ІТ-фахівців в процесі надання ІТ-послуги.

Рис. 1.4. ІТ-послуги як об'єкт обліку і контролю

Джерело: узагальнено автором

Характерні ознаки ІТ-послуги мають вплив на побудову обліку і системи контролю. Зокрема, клієнтоорієнтований підхід зумовлює аналітику даних в розрізі замовників та позамовний метод обліку витрат. Комплексність ІТ-послуг зумовлює поетапний метод обліку витрат в розрізі ІТ-проектів. Унікальність та інноваційність ІТ-проектів впливають на високий рівень оплати праці і відповідну питому вагу в структурі витрат. Над ІТ-проектом працює команда ІТ-фахівців, що вимагає індивідуального підходу для нарахування оплати праці кожному з членів команди відповідно до його вкладу в роботу. На рис. 1.5. узагальнено ознаки ІТ-послуги та їх взаємозв'язок з особливостями обліку.

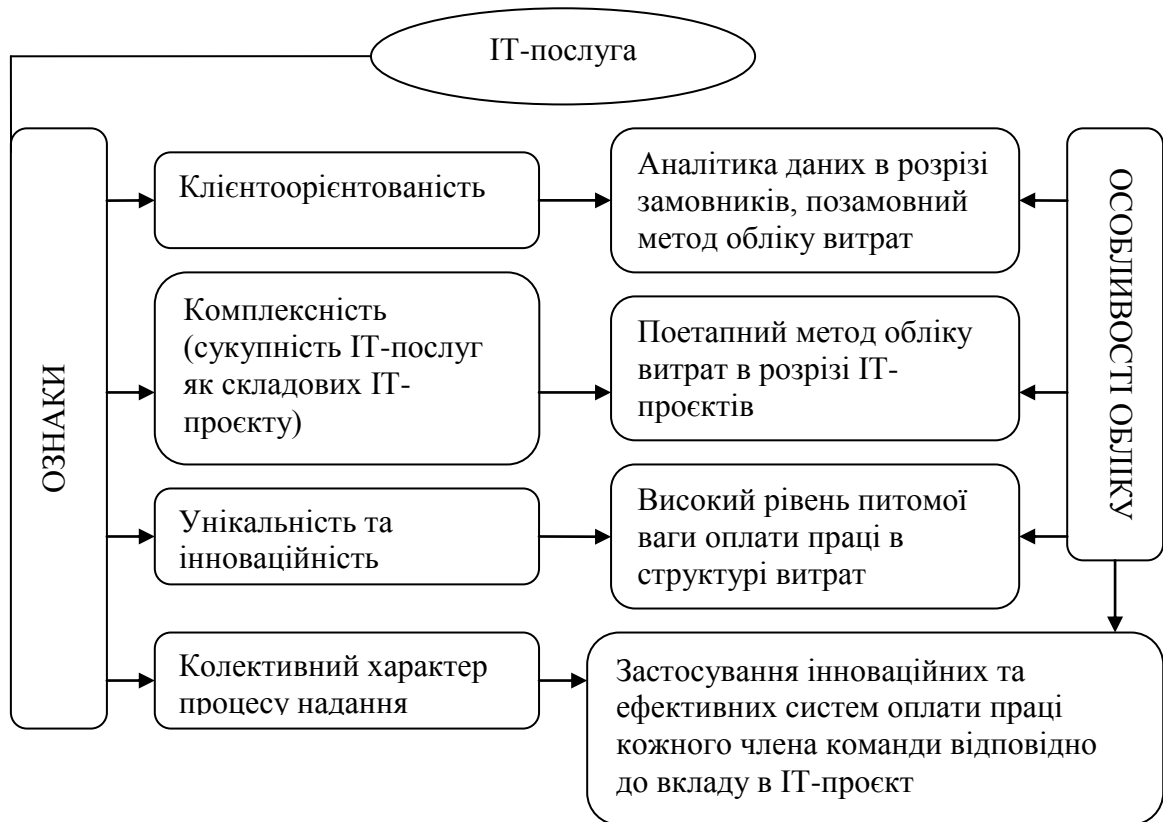

Рис. 1.5. Характерні ознаки ІТ-послуги та їх вплив на побудову обліку
Джерело: узагальнено автором

Таким чином, надання ІТ – послуги не передбачає передачу права власності на неї, тоді як створення ІТ-продукту зумовлює виникнення авторського права, яке може бути передано виконавцем замовнику ІТ-проєкту. На створений ІТ-продукт також може бути сформовано передачу замовнику права користування ним. В обліку відповідним чином має бути документально оформлено передачу нематеріального активу. Контрольні заходи мають бути розроблені з врахуванням аналітики даних щодо процесу надання послуг в розрізі замовників, етапів розробки ІТ-проєкту, а також спрямовано на впровадження інноваційних та ефективних систем оплати праці ІТ-фахівців в процесі надання ІТ-послуги.

1.3. Нормативне регулювання обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг

Вчені наголошують на необхідності нормативного регулювання в ІТ-сфері. Зокрема, Олександр Кундицький та Оксана Сенишин наголошують, що «подальший розвиток ІТ-сфери потребує формування інформаційного суспільства в державі та вдосконалення взаємовідносин держави і ІТ-сфери» [17]. Отже, проаналізуємо нормативне регулювання діяльності суб'єктів підприємництва в ІТ-сфері та обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг.

Суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері відповідно до Наказу Держспоживстандарту України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010» [15] мають зареєструвати наступні види діяльності:

- коди групи 58 «Видання програмного забезпечення» [15];
- коди групи 62 «Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність» [15];
- коди групи 63 «Надання інформаційних послуг» [15].

Діяльність суб'єктів ІТ-підприємництва здійснюється в контексті Закону України «Про Концепцію національної програми інформатизації» [46]. Відповідно до цього нормативного акту, державна політика в ІТ-сфері спрямована на «створення сучасної інформаційної інфраструктури в інтересах вирішення комплексу поточних та перспективних завдань розвитку України як незалежної демократичної держави з ринковою економікою» [46].

Нормативне визначення ІТ-послуги та ІТ-продукції наведено в Законі України «Про інформацію» [45]. Зокрема, в статті 23 Закону зазначено, що «інформаційною послугою є діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб» [45], тоді як «інформаційна продукція - матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин» [45]. В умовах діджиталізації бізнес-середовища актуальності набуває Закон України «Про електронну комерцію» [44], який статтею 3 визначає наступне

твердження: «інформаційні електронні послуги - платні або безоплатні послуги щодо оброблення та зберігання інформації, що надаються дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних систем за індивідуальним запитом одержувача» [44].

В Законі «Про інформацію» наголошено, що «інформаційна продукція та інформаційні послуги є об'єктами цивільно-правових відносин, що регулюються цивільним законодавством України» [45]. Отже, взаємовідносини між суб'єктами підприємництва в процесі надання ІТ – послуг регламентуються Цивільним кодексом України [54].

На думку Гукової А.Р., предметом відносин між ІТ-підприємцем та замовником ІТ-продукту «є створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності» [5]. Стаття 1112 Цивільного кодексу України регламентує договірні питання, пов'язані з створенням за замовленням і використанням об'єкта права інтелектуальної власності. Гукова А.Р. зазначає, що «замовник може отримати або виключні, або невиключні майнові права інтелектуальної власності на створений продукт» [5]. Отже, суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері мають дотримуватись вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права» [42]. Стаття 18 цього Закону містить вимогу щодо авторського права на комп'ютерну програму, а саме: «Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження» [42].

Отже, діяльність суб'єктів ІТ-підприємництва здійснюється в контексті Законів України, що регламентують національні питання інформатизації, формування інформації, в тому числі в електронному вигляді, як складової ІТ-послуги та ІТ-продукту, а також захисту об'єкта права інтелектуальної власності.

Для регулювання обліково-контрольного забезпечення процесу надання ІТ-послуг призначено спеціальні нормативні акти. Зокрема, будь-який суб'єкт підприємництва, в тому числі в ІТ-сфері, зобов'язаний вести

облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [43]. Питання, пов'язані з оподаткуванням бізнес-процесу в ІТ-сфері, регламентуються Податковим кодексом України [37].

Узагальнимо нормативні акти, що регламентують Діяльність ІТ-підприємців, а також облік і контроль процесу надання ІТ-послуг в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Нормативне регулювання процесу надання ІТ-послуг

Нормативні акти, що регламентують:	
Діяльність ІТ-підприємців щодо надання ІТ-послуг	Облік і контроль процесу надання ІТ-послуг
Наказ Держспоживстандарту України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010» [15] Закон України «Про Концепцію національної програми інформатизації» [46] Закон України «Про Національну програму інформатизації» [467] Закон України «Про інформацію» [45] Закон України «Про електронну комерцію» [44] Закон України «Про авторське право і суміжні права» [42] Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [48]	Загальнодержавні: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [43] Цивільний кодекс України [534] Господарський кодекс України [4] НП(С)БО 15 [29] НП(С)БО 16 [30] Податковий кодекс України [37] Локальні: Наказ про облікову політику Внутрішні положення про систему контролю

Таким чином, суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері мають зареєструвати види діяльності відповідно до КВЕД ДК 009:2010. Діяльність суб'єктів ІТ-підприємництва здійснюється в контексті Законів України, що регламентують національні питання інформатизації, формування інформації, в тому числі в електронному вигляді, як складової ІТ-послуги та ІТ-продукту, а також захисту об'єкта права інтелектуальної власності. Для регулювання обліково-контрольного забезпечення процесу надання ІТ-послуг призначено спеціальні нормативні акти як загальнодержавного значення, так і на локальному рівні.

Висновки до розділу 1.

Дослідження теоретичних аспектів обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг дозволили узагальнити думки вчених та на основі власних спостережень зробити наступні висновки:

1. В сучасних умовах підприємництва процес використання діджитал - технології набуває обертів. Наразі актуальним є впровадження ІТ-продуктів у виробничий та управлінський процес, що значно підвищує ефективність діяльності підприємств. Різноманітність діджитал-технологій зумовлює постійний моніторинг пропозицій підприємців ІТ-сфери, тому окремі суб'єкти підприємництва надають перевагу консалтингу відповідними ІТ-компаніями. Отже, попит на ІТ-послуги зумовлює відповідну діяльність суб'єктів підприємництва.

2. ІТ-послуга – це комплекс робіт, пов'язаних з розробкою специфічного програмного забезпечення та його обслуговуванням відповідно до потреб його бізнесу та динаміки розвитку цифрового середовища; ІТ-послуги можуть надаватись разово, а також стати складовою ІТ-продукту, використання якого в подальшому зумовлює потребу в ІТ- консалтингу. На наш погляд, суб'єкти ІТ-підприємництва можуть поєднувати ІТ-послуги, ІТ-продукт та ІТ-консалтинг як один ІТ- проект. Склад ІТ-послуги, які надають суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері, залежить від виду ІТ-послуги, технічного забезпечення ІТ - послуги, побажань та вподобань клієнта тощо.

3. В сучасних умовах діджитал - середовища підвищуються вимоги до якості обліково-контрольного забезпечення бізнесу, в тому числі в ІТ сфері. Окремі види ІТ – послуг мають свої особливості відображення в обліку, зокрема, відсутність власника ІТ-послуги, наявність авторського права на ІТ-продукт, можливість користування ІТ-продуктом, що вимагає особливого контролю. Характерні ознаки ІТ-послуги мають вплив на побудову обліку і системи контролю.

4. Надання ІТ – послуги не передбачає передачу права власності на неї, тоді як створення ІТ-продукту зумовлює виникнення авторського права, яке може бути передано виконавцем замовнику ІТ-проєкту. На створений ІТ-продукт також може бути сформовано передачу замовнику права користування ним. В обліку відповідним чином має бути документально оформлено передачу нематеріального активу. Контрольні заходи мають бути розроблені з врахуванням аналітики даних щодо процесу надання послуг в розрізі замовників, етапів розробки ІТ-проєкту, а також спрямовано на впровадження інноваційних та ефективних систем оплати праці ІТ-фахівців в процесі надання ІТ-послуги.

5. Суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері мають зареєструвати види діяльності відповідно до КВЕД ДК 009:2010. Діяльність суб'єктів ІТ-підприємництва здійснюється в контексті Законів України, що регламентують національні питання інформатизації, формування інформації, в тому числі в електронному вигляді, як складової ІТ-послуги та ІТ-продукту, а також захисту об'єкта права інтелектуальної власності. Для регулювання обліково-контрольного забезпечення процесу надання ІТ-послуг призначено спеціальні нормативні акти як загальнодержавного значення, так і на локальному рівні.

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз показників ефективності діяльності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Дослідження процесу надання ІТ-послуг здійснюється за матеріалами ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», яке було зареєстровано 25 жовтня 2016 року і протягом 7 років здійснює наступні види діяльності (відповідно до КВЕД):

- 58.29 – видання програмного забезпечення (основний вид діяльності);
- клас 62, зокрема, 62.01 – комп'ютерне програмування, 62.02 – консультування з питань інформатизації; 62.09 – інша діяльність в сфері ІТ (допоміжна діяльність);
- клас 63, зокрема, 63.11. – обробка даних, розміщення інформації на веб-узлах; 63.12 – веб-портали (допоміжна діяльність).

Відповідно до зареєстрованих видів діяльності, фахівці ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» надають послуги з розробки веб-сайтів, зокрема, розробляють унікальний дизайн веб-сайту, здійснюють верстку дизайну (front-end), розробляють технічну частину (back-end) на фреймворку Laravel, здійснюють тестування після завершення робіт та реліз сайту.

Наразі діяльність досліджуваного підприємства є запитуваною, оскільки електронна комерція розвивається та вимагає цифрової підтримки у вигляді дієвого сайту. Тому можна стверджувати про прибутковість ІТ-бізнесу взагалі. Проаналізуємо показники ефективності діяльності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», як суб'єкта ІТ-підприємництва за період 2018 – 2022рр. Вихідні дані для аналізу наведено в додатку А.

На рис. 2.1 наведено динаміку вартості майна ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Зокрема, за період 2018 – 2022рр. вартість майна досліджуваного

підприємства має сталу тенденцію до збільшення – зміна цього показника склала майже 1,5рази.

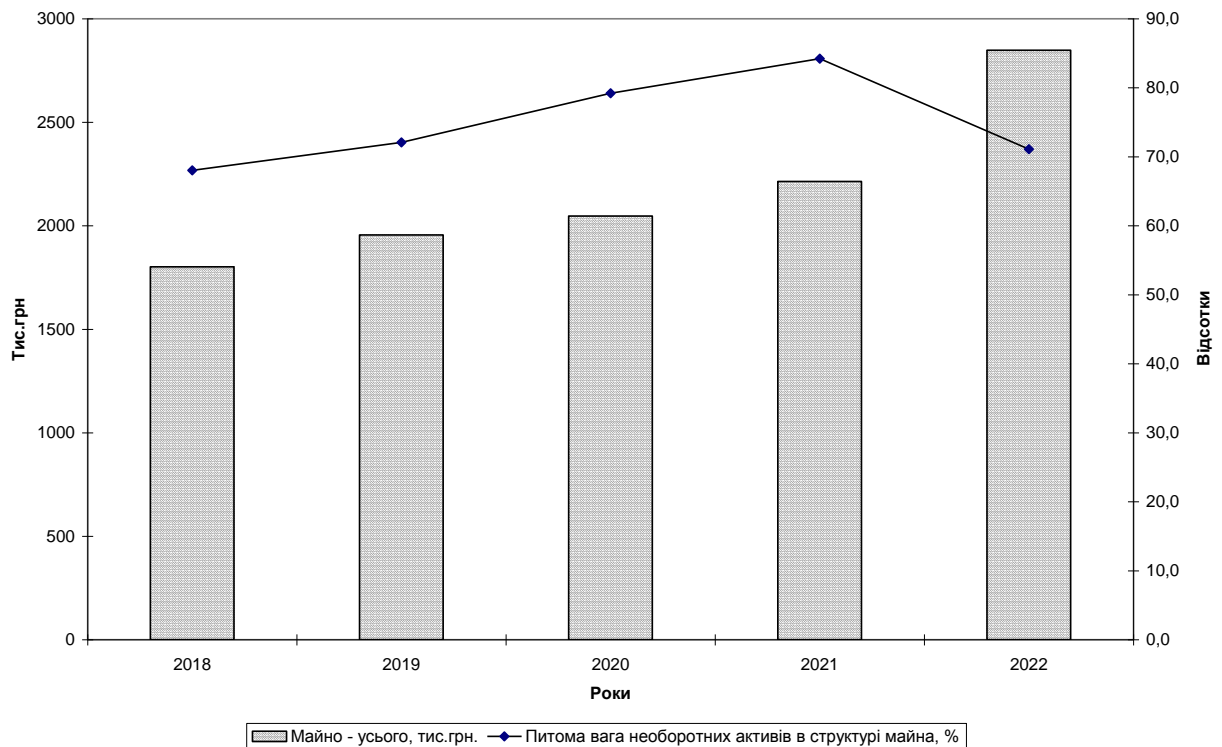

Рис. 2.1. Динаміка вартості майна ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Для надання ІТ-послуг дуже важливим є наявність сучасного комп'ютерного обладнання зі спеціалізованим ліцензійним забезпеченням. Як бачимо з рисунку 2.1 питома вага необоротних активів в структурі майна займає близько 70-80%. В період 2018-2021рр. зберігалась тенденція до зростання цього показника (з 68% у 2018 році до 84,2% у 2021 році), тоді як в 2022 році відбулось зниження питомої ваги до 71,1. Це зниження пов'язано з початком воєнних дій та зменшенням витрат на оновлення технічної бази для надання ІТ-послуг.

На рис. 2.2. візуалізовано динаміку суми оборотних активів ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» за аналізований період. Спостерігаються коливання досліджуваних показників в динаміці протягом періоду 2018-2022рр., проте загальна тенденція є позитивною – загалом збільшення склало 38,89% для

вартості запасів та 18,63% для суми поточної дебіторської заборгованості. Сума грошових коштів ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» за досліджуваний період збільшилась майже вдвічі. Зазначена тенденція свідчить про збільшення ділової активності ІТ-суб'єкта та необхідної кількості комплектуючих для виконання замовлень клієнтів та надання ІТ-послуг.

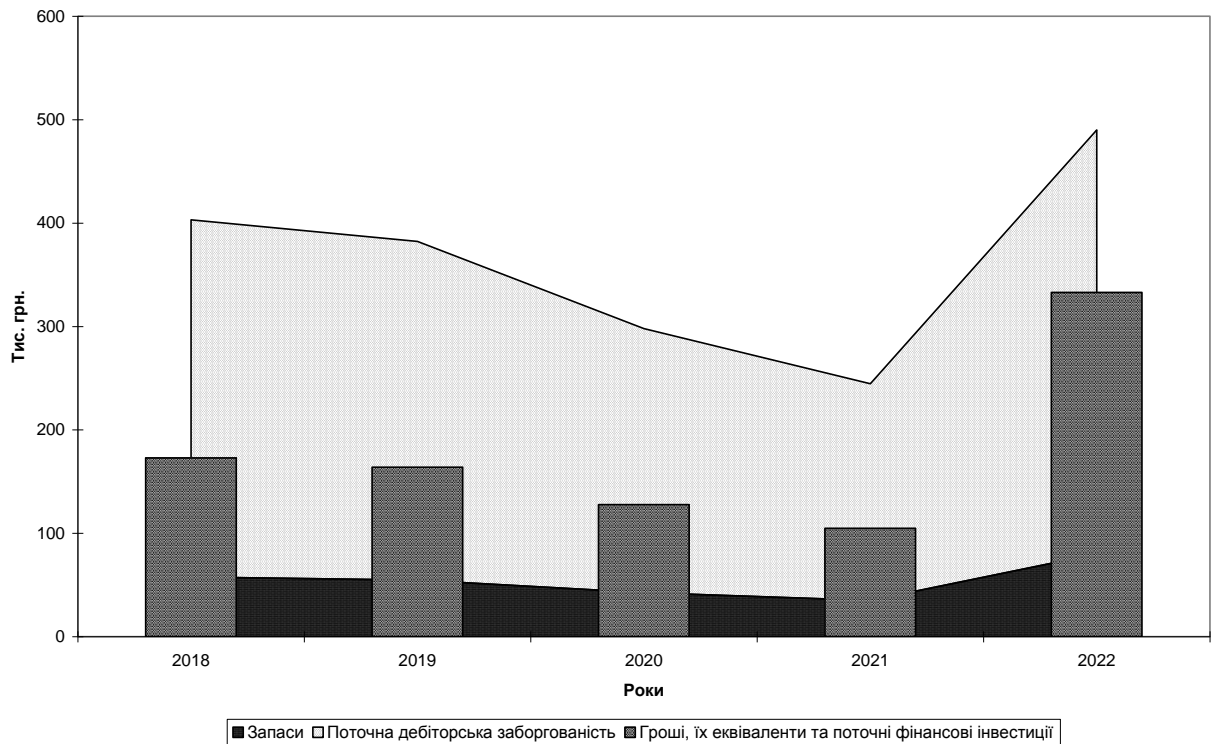

Рис. 2.2. Динаміка суми оборотних активів ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Показники ефективності діяльності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» за період 2018-2022рр. узагальнено в таблиці 2.1. За аналізований період сума чистого доходу від надання послуг підвищилась на 28,95%. Сума чистого прибутку за досліджуваний період також підвищилась. Переважаючі темпи зростання операційних витрат (на 43,3%) над темпами росту виручки від наданих послуг зумовили збільшення суми чистого прибутку лише на 7,3%. Аналіз структури операційних витрат показав, що темпи зростання

собівартості наданих послуг (на 37,79%) дещо нижче порівняно з темпами зростання суми інших операційних витрат (на 78,68%).

Таблиця 2.1

Динаміка показників ефективності діяльності

ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Чистий дохід від надання послуг	3040	3258	3945	4012	3920	128,95
Операційні витрати	2492,8	2671,6	3234,9	3430,6	3571,5	143,3
В тому числі:						
1) собівартість наданих послуг	2158,4	2313,2	2801,0	2848,5	2974,0	137,79
2) інші операційні витрати	334,4	358,4	434,0	582,1	597,5	178,68
Валовий прибуток (збиток)	881,6	944,8	1144,1	1163,5	946,0	107,30
Чистий прибуток (збиток)	881,6	944,8	1144,1	1163,5	946,0	107,30

Тотожність суми валового та чистого прибутку зумовлено обраною системою оподаткування - спрощеною із сплатою єдиного податку, сума якого вираховується із суми одержаного доходу та відображається в складі витрат діяльності.

Отже, можемо підсумувати, що досліджуване ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» є успішним та прибутковим суб'єктом підприємництва, який зміг відреагувати відповідним чином на виклики і загрози, пов'язані з воєнними діями в країні, та підтримувати розвиток ІТ-бізнесу в нинішніх умовах господарювання.

Ефективність діяльності зумовлює релевантні показники ділової активності та ліквідності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Проаналізуємо показники ліквідності досліджуваного підприємства за період 2018-2022рр. за допомогою рис. 2.3.

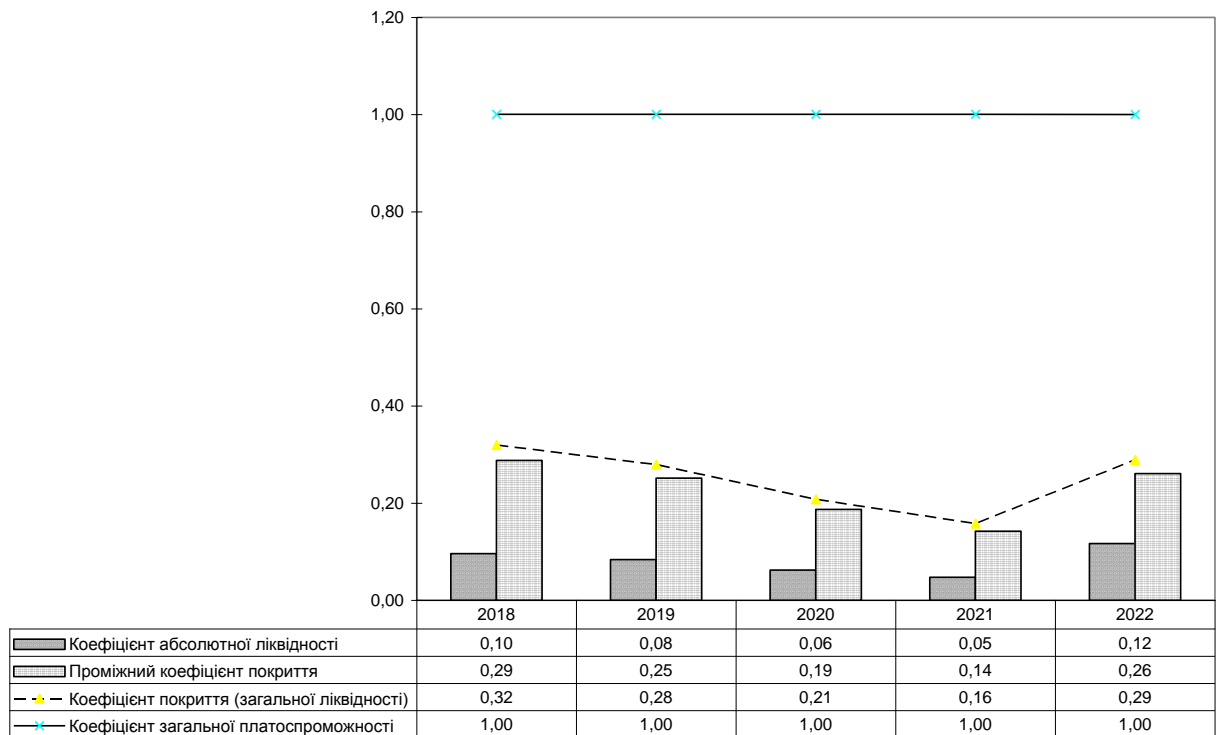

Рис. 2.3. Динаміка показників ліквідності ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Як бачимо з рисунку 2.3, наведені показники ліквідності мають тенденцію до незначних коливань. Зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності має значення, що відрізняється від нормативного показника (має бути більше 0,2), але спостерігаємо тенденцію до його підвищення. Здатність погашення короткострокових зобов'язань ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» в частині проміжного коефіцієнта покриття також відрізняється від нормативного (має бути більше 0,7), проте стабільність показника загальної платоспроможності свідчить про можливість досліджуваного суб'єкта ІТ-підприємництва погасити свої заборгованості за рахунок власних коштів за умови погашення дебіторської заборгованості.

Таким чином, ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» здійснює свою діяльність в межах зареєстрованих видів діяльності, зокрема, надає послуги з розробки веб-сайтів. За період 2018 – 2022рр. вартість майна досліджуваного підприємства має сталу тенденцію до збільшення – зміна цього показника склала майже 1,5рази. Для надання ІТ-послуг дуже важливим є наявність

сучасного комп'ютерного обладнання зі спеціалізованим ліцензійним забезпеченням. Питома вага необоротних активів в структурі майна займає близько 70-80%. Сума грошових коштів ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» за досліджуваний період збільшилась майже вдвічі. Зазначена тенденція свідчить про збільшення ділової активності ІТ-суб'єкта. За аналізований період сума чистого доходу від надання послуг підвищилась на 28,95%. Сума чистого прибутку за досліджуваний період також підвищилась. Можемо підсумувати, що досліджуване ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» є успішним та прибутковим суб'єктом підприємництва, який зміг відреагувати відповідним чином на виклики і загрози, пов'язані з воєнними діями в країні, та підтримувати розвиток ІТ-бізнесу в нинішніх умовах господарювання. Стабільність показника загальної платоспроможності свідчить про можливість досліджуваного суб'єкта ІТ-підприємництва погасити свої заборгованості за рахунок власних коштів за умови погашення дебіторської заборгованості.

2.2. Організаційні аспекти формування облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві

В ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» облікова система формується завдяки зусиллям бухгалтера. Бухгалтер має вищу освіту за фахом та досвід роботи, в тому числі в ІТ-сфері. Облік всіх бізнес-процесів ведеться в програмі «BAS: Бухгалтерія», яка інтегрована з програмою для подання звітності «Med.os». Досліджуване підприємство є платником єдиного податку 3 групи за ставкою 5%, оскільки не є платником податку на додану вартість.

В досліджуваному підприємстві ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» діє наказ про облікову політику, в якому визначено специфічні особливості облікового процесу відповідно до умов діяльності. До наказу розроблено графік

документообігу, в якому зафіксовано правила документального забезпечення процесу надання ІТ-послуг.

В кінці звітної періоду (кварталу) бухгалтер подає до податкової служби Податкову декларацію платника єдиного податку. Сплата єдиного податку та єдиного соціального внеску відбувається з дотриманням термінів відповідно до вимог чинного податкового законодавства.

Процес надання ІТ-послуг відбувається безпосередньо керівником ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Також підприємство для надання ІТ-послуг за потреби залучає ІТ-фахівців за цивільно-правовими договорами. Дані щодо нарахованої заробітної плати та винагороди за договорами ЦПХ відображаються в Об'єднаній звітності з ПДФО та ЄСВ щокварталу.

Організаційні аспекти побудови обліку в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» узагальнено на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Організаційні аспекти побудови обліку в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Таким чином, аналіз облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві свідчить про їх оптимальний організаційний рівень. Бухгалтер з вищою освітою та відповідними навичками веде облік із

застосуванням програмного забезпечення «BAS: Бухгалтерія» та «Med.ос» відповідно до Наказу про облікову політику. Сплата єдиного податку та єдиного соціального внеску, а також подання податкової звітності відбувається з дотриманням термінів відповідно до вимог чинного податкового законодавства.

2.3. Первинний, синтетичний і аналітичний облік процесу надання ІТ-послуг

Взаємовідносини з замовниками ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» буде на основі договорів про надання ІТ послуг. Договір містить предмет, зокрема, надання послуг з розробки та підтримки інтернет-сайту, дизайну сайту тощо. В договорі зазначено суттєву інформацію щодо предмету договору, термінів виконання, прав та обов'язків сторін та інші умови. В процесі договірних взаємовідносин перелік робіт може уточнюватись чи доповнюватись, що може бути оформлено у вигляді додатку до договору. Важливим є врахування вимог замовника до дизайну програмного забезпечення, що фіксується у брифі до договору. Також окремі ІТ-послуги вимагають погодження з замовником технологічних вимог до запланованого програмного забезпечення, тому доцільним є затвердження технічного завдання.

Окремі види ІТ-послуг передбачають врахування діючих умов діяльності та можливостей замовника, тому доцільним є використання інформаційних матеріалів замовника для розробки програмного забезпечення відповідно до побажань клієнта. Проміжні результати виконання завдання клієнта мають бути погоджені з ним, для чого формується проміжний звіт для клієнта, який вимагає затвердження клієнтом. Після виконання всіх робіт з розробки програмного забезпечення фахівці ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» складають Акт здачі-приймання робіт (послуг), який підписується

замовником і виконавцем та є підтвердженням того, що ІТ-послуга надана якісно та в повному обсязі, а також відсутні претензії зі сторони замовника щодо процесу надання ІТ-послуг.

Розроблене фахівцями ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» програмне забезпечення передається замовнику за Додатком до договору. Зокрема, ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» надає невиключне право на відтворення програми (запис програми в пам'ять комп'ютерного пристрою), а також невиключну ліцензію на використання програмного забезпечення в складі сайту замовника. Тобто оформлення передачі права власності на інтелектуальну власність відбувається за окремим розділом додатку до договору про надання ІТ-послуг.

Водночас в договорі про надання ІТ-послуг наголошено, що замовник послуг дозволяє ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» виключно в інформаційних цілях анонсування результатів надання ІТ-послуги, зокрема, інформацію на розроблених веб-сайтах про розробника - ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» протягом одного року, доведення до загального відома на офіційному сайті ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» результати своєї діяльності в офіційних списках підприємств, для яких виконано ІТ-послуги тощо.

Документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» візуалізовано за допомогою рис. 2.5.

Щодо узагальнення інформації щодо процесу надання ІТ-послуг на рахунках обліку зазначимо наступне:

- витрати, пов'язані з розробкою програмного забезпечення, накопичуються на рахунку 23 в розрізі замовників;
- собівартість наданих (реалізованих) ІТ-послуг формується на рахунку шляхом закриття рахунку 23;
- дохід від надання ІТ-послуги в момент підписання Акту виконаних робіт і наданих послуг відображається на рахунку 703;

- досліджуване підприємство не є платником податку на додану вартість, тому податкове зобов'язання в обліку не відображається.

Рис. 2.5. Документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП»

Таким чином, в досліджуваному підприємстві взаємовідносини з замовниками побудовано на основі договорів про надання ІТ послуг. В процесі договірних взаємовідносин перелік робіт може уточнюватись чи доповнюватись, що може бути оформлено у вигляді додатку до договору.

Після виконання всіх робіт з розробки програмного забезпечення фахівці ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» складають Акт здачі-приймання робіт (послуг), який підписується замовником і виконавцем та є підтвердженням того, що ІТ-послуга надана якісно та в повному обсязі, а також відсутні претензії зі сторони замовника щодо процесу надання ІТ-послуг. Облікове відображення процесу надання ІТ-послуг відбувається за загальним правилом обліку послуг – із застосуванням рахунків 903 та 703.

2.4. Напрямки удосконалення обліку процесу надання ІТ-послуг

Розвиток ІТ-бізнесу зумовлює появу перспектив щодо удосконалення облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг, в тому числі і документального забезпечення договірних взаємовідносин з замовниками ІТ-послуг для уникнення непорозумінь щодо виконання замовлення. Аналіз практичних аспектів обліку в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» показав, що важливі питання щодо надання послуг оформляються окремими пунктами в договорі. На наш погляд, окремі аспекти доцільно оптимізувати, а також виділити окремими документами.

В договорі про надання послуг важливу роль відведено врахуванню побажань та зауважень клієнта. Зокрема, зазначено про необхідність складання проміжного Результату виконання робіт та комунікації з замовниками щодо неузгоджень та їх виправлень. З метою прискорення документообігу договірних взаємовідносин пропонуємо вищезазначений документ складати виключно в електронній формі шляхом направлення відповідних повідомлень на e-mail замовника.

Оформлення передачі права власності на інтелектуальну власність ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» відбувається за окремим розділом додатку до договору про надання ІТ-послуг. Відповідно до НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» замовник має взяти на облік розроблений сторонньою організацією

веб-сайт та ліцензію на його користування в складі нематеріальних активів. Для взяття на облік активу бухгалтеру потрібен відповідний документ. Тому пропонуємо для обґрунтування взяття на облік в складі нематеріальних активів після введення в господарський оборот у замовника ІТ-послуги складати окремий Договір про авторські та суміжні права та Ліцензійний договір, в яких буде зазначено передачу невиключного права на відтворення програми (запис програми в пам'ять комп'ютерного пристрою) (з подальшим взяттям на облік у змовника в складі рахунку 125 «Авторські та суміжні права» [36], а також невиключної ліцензії на використання програмного забезпечення в складі сайту замовника (з подальшим взяттям на облік у змовника в складі рахунку 127 «Інші нематеріальні активи» [36].

В процесі надання ІТ-послуг важливим є врахування побажань клієнта, умов його діяльності, його креативних ідей, що становить конфіденційну інформацію з міркувань безпеки бізнесу. Для ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», як виконавця робіт, важливим є його репутація в ділових колах як надійного партнера, тому доцільним є оформлення угоди щодо забезпечення конфіденційності процесу надання ІТ- послуг як зі сторони замовника, так і з сторони виконавця.

Удосконалений варіант документального оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» візуалізовано за допомогою рис. 2.6.

Наразі держава всіляко підтримує ІТ-фахівців та суб'єктів ІТ-підприємництва, створюючи програми підтримки бізнесу з особливим режимом оподаткування. В якості такого підтримуючого інструменту державою запропоновано режим «Дія.City». Для реєстрації підприємства як контрагента «Дія.City» потрібно дотримуватись наступних вимог: реєстрація в країні, відповідний набір ІТ-КВЕДів, питома вага від надання ІТ-послуг складає понад 90% в структурі загальної суми доходу підприємства, наявність офіційно працевлаштованих ІТ-фахівців в кількості 9 осіб і більше з рівнем заробітної плати за місяць еквівалентній 1200 євро.

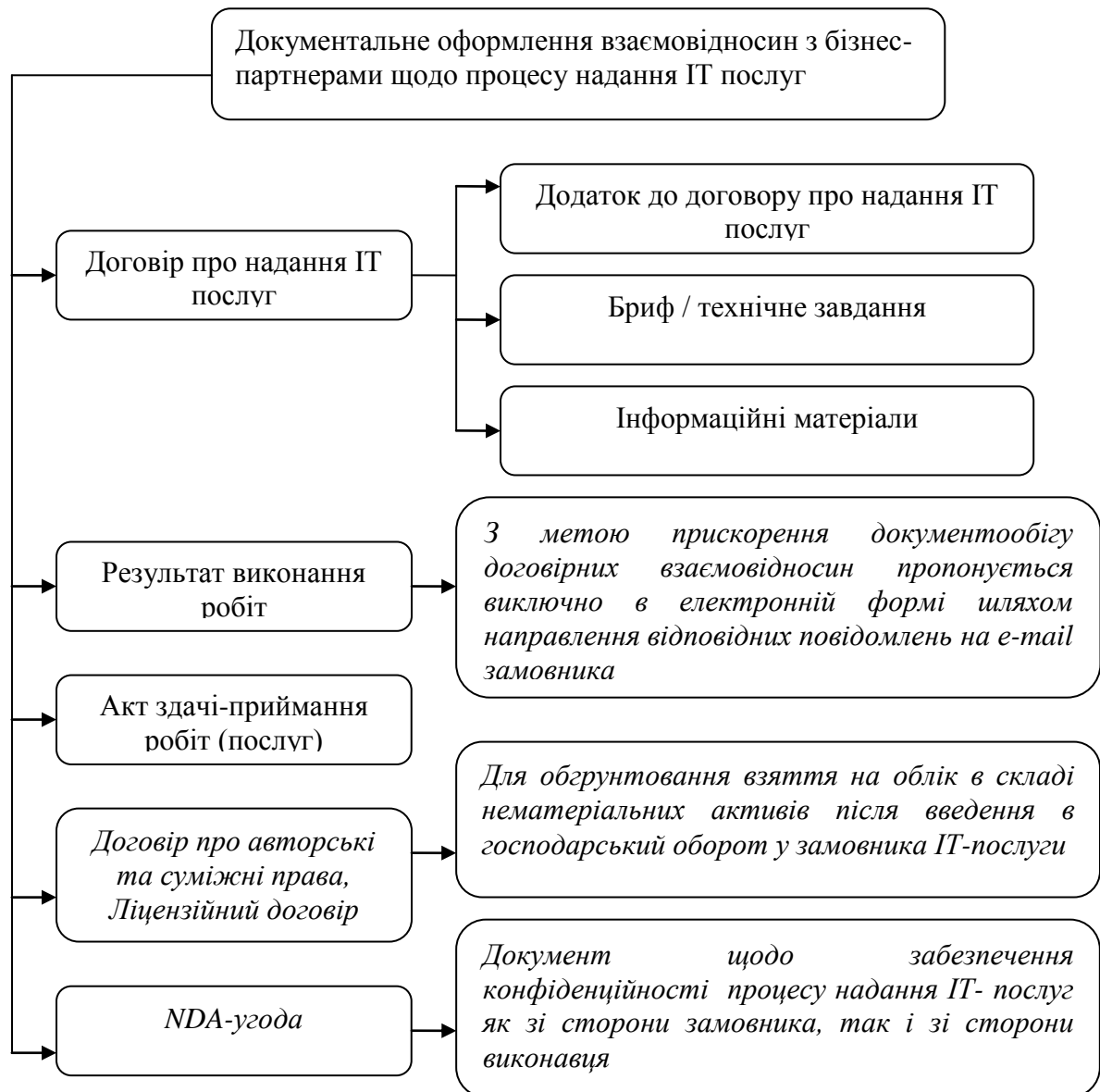

Рис. 2.6. Удосконалене документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІ'ЯХІІ АЙТІ ГРУП»

Для прийняття рішення щодо реєстрації в режимі «Дія.City» пропонуємо застосувати один з інструментів проєктного менеджменту, а саме SWOT – аналіз. Розроблену матрицю SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг в режимі «Дія.City» наведено в таблиці 2.2. Зазначена матриця дозволить прийняти обґрунтоване управлінське рішення шляхом застосування існуючих в режимі «Дія.City» можливостей та розробки заходів

для уникнення відповідних загроз, спираючись на сильні сторони режиму «Дія.City» та враховуючи слабкі сторони.

Таблиця 2.2

**Матриця SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг
в режимі «Дія.City»**

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - особливий захист процесу надання ІТ-послуг в частині гарантії непроведення необґрунтованих перевірок ІТ-бізнесу; - гнучкі умови для залучення ІТ-фахівців; - широкі можливості ІТ-компаніях для припинення трудових відносин з недоброчесними та неефективними ІТ-фахівцями; - стабільність правового режиму Дія.City протягом 25 років; 	<ul style="list-style-type: none"> - непередбачуваність політичних змін в разі зміни політичних сил, що створює невпевненість в стабільності правового режиму Дія.City внаслідок внесення змін різними політичними силами; - активне втручання держави в діяльність прибуткового ІТ-бізнесу, що зумовлює додаткові корупційні ризики; - зменшення податкових надходжень від ІТ-бізнесу до бюджету, що ставить під сумнів стабільність та довготерміновість режиму;
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - привабливий режим оподаткування, зокрема: податок на прибуток в розмірі 9%; сплата податку на прибуток лише в разі виведення прибутку з бізнесу; ПДФО в розмірі 5%; ЄСВ в розмірі 22% від розміру мінімальної заробітної плати – незалежно від фактичного розміру заробітної плати; - створено механізм захисту конфіденційної інформації з юридичної точки зору; - соціальний захист ІТ-фахівців в частині соціальних виплат; 	<ul style="list-style-type: none"> - складнощі для малого ІТ-бізнесу та ІТ-стартапів; - правовий дисбаланс в частині підтримки великого ІТ-бізнесу; - обмеження ІТ-фахівців в свободі дій в процесі надання ІТ-послуг в частині укладених договорів про неконкуренцію.

Таким чином, розвиток ІТ-бізнесу зумовлює появу перспектив щодо удосконалення облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг. В процесі дослідження надано рекомендації щодо удосконалення документального оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Проаналізовано доцільність реєстрації в режимі «Дія.City» з пільговими умовами оподаткування одним з інструментів проектного менеджменту – розробленою матрицею SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг в режимі «Дія.City».

Висновки до розділу 2

В процесі дослідження було проаналізовано ефективність діяльності ТОВ «П'ЙАХП АЙТІ ГРУП», узагальнено практичні аспекти обліку процесу надання ІТ-послуг в досліджуваному підприємстві, що дозволили виявити напрямки його удосконалення, зокрема:

1. ТОВ «П'ЙАХП АЙТІ ГРУП» здійснює свою діяльність в межах зареєстрованих видів діяльності, зокрема, надає послуги з розробки веб-сайтів. За період 2018 – 2022рр. вартість майна досліджуваного підприємства має сталу тенденцію до збільшення – зміна цього показника склала майже 1,5рази. Для надання ІТ-послуг дуже важливим є наявність сучасного комп'ютерного обладнання зі спеціалізованим ліцензійним забезпеченням. Питома вага необоротних активів в структурі майна займає близько 70-80%. Сума грошових коштів ТОВ «П'ЙАХП АЙТІ ГРУП» за досліджуваний період збільшилась майже вдвічі. Зазначена тенденція свідчить про збільшення ділової активності ІТ-суб'єкта.

2. За аналізований період сума чистого доходу від надання послуг підвищилась на 28,95%. Сума чистого прибутку за досліджуваний період також підвищилась. Можемо підсумувати, що досліджуване ТОВ «П'ЙАХП АЙТІ ГРУП» є успішним та прибутковим суб'єктом підприємництва, який зміг відреагувати відповідним чином на виклики і загрози, пов'язані з воєнними діями в країні, та підтримувати розвиток ІТ-бізнесу в нинішніх умовах господарювання. Стабільність показника загальної платоспроможності свідчить про можливість досліджуваного суб'єкта ІТ-підприємництва погасити свої заборгованості за рахунок власних коштів за умови погашення дебіторської заборгованості.

3. Аналіз облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві свідчить про їх оптимальний організаційний рівень. Бухгалтер з вищою освітою та відповідними навичками веде облік із застосуванням програмного забезпечення «BAS: Бухгалтерія» та «Med.ос»

відповідно до Наказу про облікову політику. Сплата єдиного податку та єдиного соціального внеску, а також подання податкової звітності відбувається з дотриманням термінів відповідно до вимог чинного податкового законодавства.

4. В досліджуваному підприємстві взаємовідносини з замовниками побудовано на основі договорів про надання ІТ послуг. В процесі договірних взаємовідносин перелік робіт може уточнюватись чи доповнюватись, що може бути оформлено у вигляді додатку до договору. Після виконання всіх робіт з розробки програмного забезпечення фахівці ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» складають Акт здачі-приймання робіт (послуг), який підписується замовником і виконавцем та є підтвердженням того, що ІТ-послуга надана якісно та в повному обсязі, а також відсутні претензії зі сторони замовника щодо процесу надання ІТ-послуг. Облікове відображення процесу надання ІТ-послуг відбувається за загальним правилом обліку послуг – із застосуванням рахунків 903 та 703.

5. В кваліфікаційній роботі удосконалено документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Зокрема:

- з метою прискорення документообігу договірних взаємовідносин запропоновано проміжний Результат виконання робіт складати виключно в електронній формі шляхом направлення відповідних повідомлень на e-mail замовника;

- для обґрунтування взяття на облік в складі нематеріальних активів після введення в господарський оборот у замовника ІТ-послуги запропоновано складати окремий Договір про авторські та суміжні права та Ліцензійний договір, в яких буде зазначено передачу невиключного права на відтворення програми (запис програми в пам'ять комп'ютерного пристрою) (з подальшим взяттям на облік у змовника в складі рахунку 125 «Авторські та суміжні права» [36]), а також невиключної ліцензії на використання

програмного забезпечення в складі сайту замовника (з подальшим взяттям на облік у змовника в складі рахунку 127 «Інші нематеріальні активи» [36]);

- вважаємо доцільним оформлення угоди щодо забезпечення конфіденційності процесу надання ІТ- послуг як зі сторони замовника, так і з сторони виконавця.

6. Наразі держава всіляко підтримує ІТ-фахівців та суб'єктів ІТ-підприємництва, створюючи програми підтримки бізнесу з особливим режимом оподаткування. В якості такого підтримуючого інструменту державою запропоновано режим «Дія.City». Для прийняття рішення щодо реєстрації в режимі «Дія.City» пропонуємо застосувати один з інструментів проєктного менеджменту, а саме SWOT – аналіз. В кваліфікаційній роботі розроблено матрицю SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг в режимі «Дія.City», що дозволить прийняти обгрунтоване управлінське рішення шляхом застосування існуючих в режимі «Дія.City» можливостей та розробки заходів для уникнення відповідних загроз, спираючись на сильні сторони режиму «Дія.City» та враховуючи слабкі сторони.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ В ПРОЦЕСІ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ

3.1. Аналітичний інструментарій системи контролю процесу надання ІТ-послуг

Система контрольних процедур має на меті допомогу в розробці і обґрунтуванні управлінських рішень. Оптимізація системи управління виробничим процесом має ґрунтуватись на детальному аналізі сучасного стану та ефективності виробничої діяльності, саме тому актуальності набуває застосування аналітичного інструментарію системи контролю процесу надання ІТ-послуг. Проаналізуємо показники діяльності ТОВ «ПІАХІІ АЙТІ ГРУП», пов'язані з наданням ІТ-послуг.

Динаміка витрат і доходу від надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІАХІІ АЙТІ ГРУП» візуалізована на рис. 3.1. Як бачимо, за період 2018-2022рр спостерігається підвищення показників чистого доходу та собівартості наданих послуг. Зокрема, підвищення суми чистого доходу від надання послуг склало 28,95%. Показник собівартості наданих послуг за аналізований період збільшився на 37,79%. Отже, темпи зростання собівартості наданих послуг переважають над темпами росту виручки від наданих послуг. Зазначені зміни зумовили тенденцію до збільшення суми чистого прибутку - на 7,3%. Для аналітичного вирівнювання було побудовано лінію тренду - поліноміальний тренд третього ступеня з коефіцієнтом детермінації 0,9856, що свідчить про максимально наближені до реальності показники рівняння тренду.

Коефіцієнти детермінації в лінійному та параболічному тренді мають низьке значення, тому для аналізу було використано саме поліноміальний тренд третього ступеня. Отже, значення рівняння тренду показують, що щорічна зміна досліджуваного показника, а саме суми чистого прибутку від

надання ІТ-послуг, складає 381,01 тис. грн. Проте переважаючі темпи зростання собівартості наданих ІТ-послуг над темпами росту доходу від їх надання в подальшому можуть призвести до зменшення суми прибутку. На графіку показано прогнозне значення аналізованого показника на наступний рік з ймовірністю 98,56%. Зазначена тенденція та наведений на графіку прогноз мають бути враховані при розробці стратегії розвитку досліджуваного підприємства.

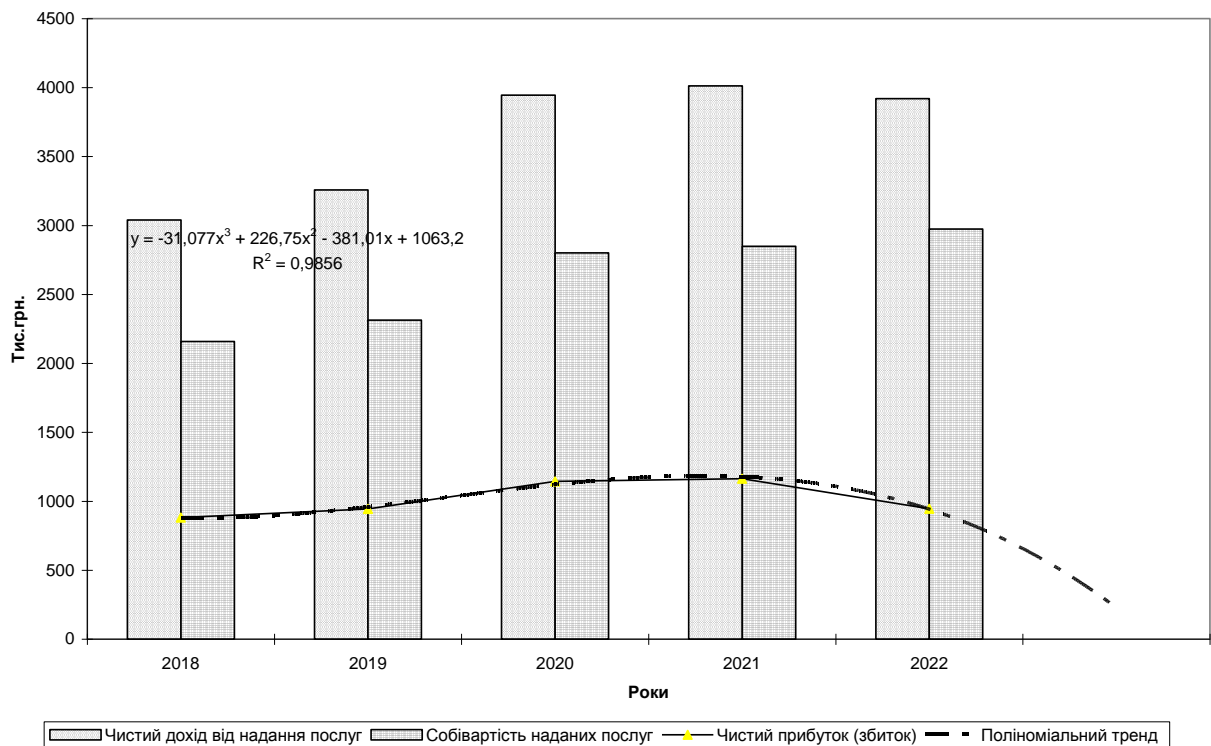

Рис. 3.1. Динаміка витрат і доходу від надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІАХІІ АЙТІ ГРУП»

Підвищення рівня собівартості наданих ІТ-послуг зумовлює подальший детальний аналіз, зокрема, аналіз структури витрат, пов'язаних з наданням ІТ-послуг. На основі даних обліку було побудовано діаграму питомої ваги окремих елементів витрат в структурі собівартості ІТ-послуг ТОВ «ПІАХІІ АЙТІ ГРУП», що візуалізовано на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Діаграма питомої ваги окремих елементів витрат в структурі собівартості ІТ-послуг ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», 2022р.

Як бачимо з рисунку, в структурі витрат, пов'язаних з наданням ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», вартість витратних матеріалів займає 29%. До витратних матеріалів належить вартість робочих станцій, маршрутизаторів, серверів, ліній зв'язку. Оскільки ІТ-послуга пов'язана з розумовими здібностями виконавців, їх оплата праці має бути на високому рівні. В структурі собівартості наданих ІТ-послуг витрати на оплату праці складають 33%. Серед інших витрат можна виділити вартість послуг електропостачання, теплопостачання та водопостачання на потреби офісу (14%), оренду приміщення офісу (5%), витрати на утримання необоротних активів, зокрема, знос комп'ютерів, ноутбуків, принтерів, ліцензій та програмне забезпечення (12%).

Таким чином, оптимізація системи управління виробничим процесом має ґрунтуватись на детальному аналізі сучасного стану та ефективності виробничої діяльності, саме тому актуальності набуває застосування аналітичного інструментарію системи контролю процесу надання ІТ-послуг.

За період 2018-2022рр. в ТОВ «П'ЙАХП АЙТІ ГРУП» спостерігається підвищення показників чистого доходу та собівартості наданих послуг. Значення рівняння тренду показують, що щорічна зміна досліджуваного показника, а саме суми чистого прибутку від надання ІТ-послуг, складає 381,01 тис. грн. Проте переважаючі темпи зростання собівартості наданих ІТ-послуг над темпами росту доходу від їх надання в подальшому можуть призвести до зменшення суми прибутку. В структурі витрат, пов'язаних з наданням ІТ-послуг в ТОВ «П'ЙАХП АЙТІ ГРУП», близько третини складають вартість витратних матеріалів та витрати на оплату праці.

3.2. Контрольні процедури в процесі надання ІТ-послуг

Контрольна функція є важливою складовою бізнесу, в тому числі в сфері ІТ. Суб'єкти підприємництва відчують на собі вплив зовнішнього контролю, зокрема з боку ДПС, а також налагоджують систему ефективного внутрішнього контролю для уникнення ризиків, пов'язаних з результатами зовнішніх перевірок у вигляді штрафних санкцій та можливих наслідків недотримання законодавства. Як зауважує Рудик Наталія, «очевидним результатом перевірки є донарахування у відповідні бюджети, фінансові, адміністративні санкції, арешт майна й інші, а також виявлення схеми мінімізації чи нелегалізованих дій платника» [49].

Перевірки фахівцями ДПС проводять на предмет своєчасності подання податкової звітності щодо результату діяльності, правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів та платежів, дотримання вимог спрощеної системи оподаткування тощо. Такі перевірки є камеральними і передбачають надсилання запиту ДПС щодо уточнення показників звітності. Якщо виявлено факт несвоєчасності сплати податків, фахівцями ДПС надсилається повідомлення щодо нарахованого штрафу та пені. Діалог з фахівцями щодо результатів камеральної перевірки здійснюється за

допомогою листування в паперовому або електронному вигляді в Електронному кабінеті платника податків.

На період воєнного стану виїзні перевірки фахівцями ДПС не здійснюються. Підтримуємо думку Тимошенко А. О., що «для зростання ІТ-галузі потрібна стабільна фіскальна політика, відсутність нових регуляторних бар'єрів» [52], а також «відношення до платника податків як до клієнта та надання йому максимально зручних послуг на всіх етапах взаємовідносин задля побудови державно-приватного партнерства» [49].

Фахівці скеровують свою увагу на побудову систему контролю, оскільки «завдяки йому, управлінський персонал отримує необхідну інформацію про реальний стан керованого об'єкта і реалізацію рішень, що направлені на управління суб'єктом господарювання» [50]. Внутрішній контроль має бути інтегрований в систему управління ІТ-компанією для розробки тактичних напрямків в контексті стратегії розвитку ІТ-бізнесу. Цілі внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг візуалізовано на рис. 3.3.

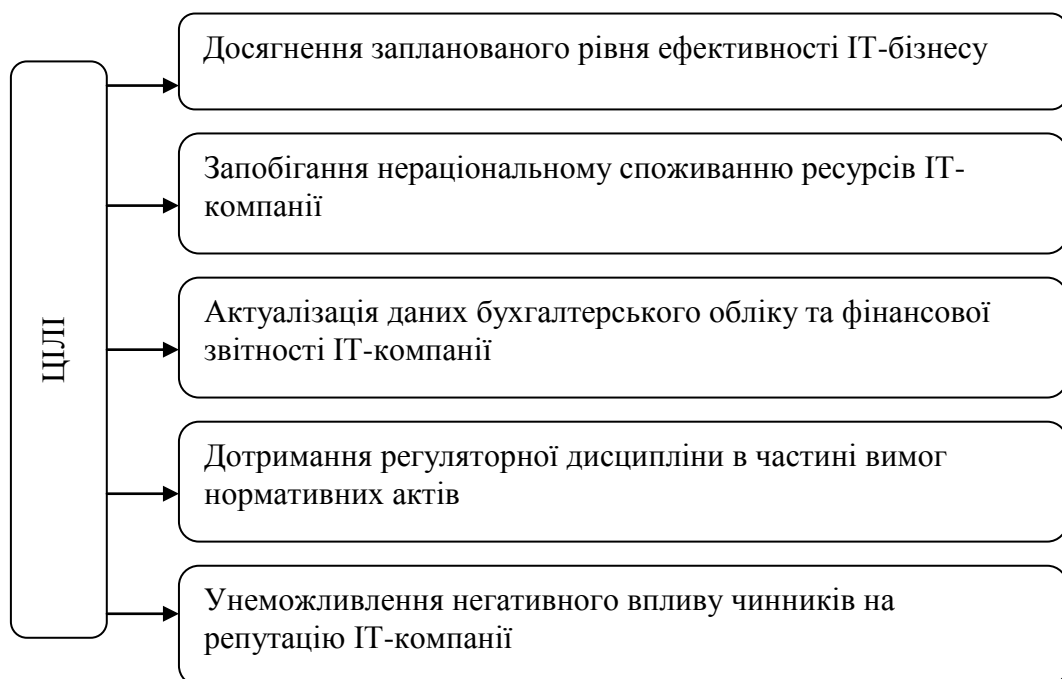

Рис. 3.3. Цілі внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг

Таким чином, контрольна функція є важливою складовою бізнесу, в тому числі в сфері ІТ. Перевірки фахівцями ДПС проводять на предмет своєчасності подання податкової звітності щодо результату діяльності, правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів та платежів, дотримання вимог спрощеної системи оподаткування тощо. Внутрішній контроль процесу надання ІТ-послуг покликаний забезпечити досягнення запланованого рівня ефективності ІТ-бізнесу, запобігти нераціональному споживанню ресурсів ІТ-компанії, актуалізувати дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності ІТ-компанії, дотримуватись регуляторної дисципліни в частині вимог нормативних актів та унеможливити негативний вплив чинників на репутацію ІТ-компанії. Внутрішній контроль має бути інтегрований в систему управління ІТ-компанією для розробки тактичних напрямків в контексті стратегії розвитку ІТ-бізнесу.

3.3. Удосконалення системи контролю процесу надання ІТ-послуг

В сучасних умовах ІТ-бізнесу зростає потреба в ІТ-послугах, тому ІТ-підприємці спрямовують свою систему управління на пошук клієнтів та задоволення їх потреб в якісних ІТ-послугах, як на етапі розробки програмного забезпечення, так і ІТ-аутсорсингу. Система контролю в ІТ-компанії має задовольняти потреби менеджерів та ґрунтуватись на аналітичних даних щодо потенційних загроз та можливостей.

Для чинної системи контролю процесу надання ІТ-послуг фахівці вважають доцільним тестування її ефективності. Для тестування внутрішнього контролю, як правило, складається робочий документ, в якому плануються актуальні питання щодо ефективності внутрішніх контрольних процедур. Відповіді на ці питання допоможуть спланувати подальші дії в процесі розробки стратегії розвитку ІТ-компанії.

Аналіз теоретичних та практичних аспектів обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг дозволив виокремити ті питання, відповіді на які чинять вплив на ефективність ІТ-бізнесу. Пропонований тест внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Пропонований тест внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг

№з\п	Питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	Чи укладаються договори ЦПХ з ІТ-фахівцями?	+			
2	Чи відображаються винагорода та податки за договорами ЦПХ в Об'єднаній звітності з ПДФО, ВЗ та ЄСВ?	+			
3	Чи здійснюється аналіз спроможності замовників щодо оплати ІТ-послуг?		+		
4	Який відсоток договорів про надання ІТ-послуг з предоплатою?				30%
5	Чи були випадки претензій щодо якості наданих ІТ-послуг?		+		
6	Чи вчасно складаються Акти наданих послуг?			+	
7	Чи були випадки розголошення конфіденційної інформації?			+	
8	Як часто укладається Договір про ІТ-консалтинг після створення web-сайту?			+	
9	Чи проводилась за аналізований період податкова перевірка?		+		
10	Чи своєчасно подається податкова звітність до ДПС?	+			
11	Чи були випадки порушення термінів сплати податків, зборів і платежів?		+		
12	Чи аналізувалась можливість реєстрації контрагентом режиму «Дія.City»?	+			Не дотримуються вимоги для реєстрації

Наразі багато підприємств розглядають та аналізують заходи для оптимізації своїх витрат на ІТ-підтримку своєї діяльності. Одним з таких

заходів оптимізації витрат є ІТ-аутсорсинг. Саме цей напрям діяльності є перспективним для підприємців ІТ-бізнесу. Отже, вважаємо доцільним менеджерам ІТ-компанії спрямувати свої зусилля на моніторинг бізнес-запитів потенційних клієнтів з подальшою пропозицією ІТ-послуг на умовах аутсорсингу. Це дозволить ІТ-компанії оптимізувати свої доходи.

Аналіз спроможності замовників щодо оплати ІТ-послуг дозволить розробити бізнес-стратегію залучення тих клієнтів, які в перспективі можуть принести дохід ІТ-компанії на умовах довгострокового контракту, а також розробити програму лояльності та розстрочки для тих клієнтів, які цього потребують. Розробка заходів для ефективної комунікації має відбуватись ще на етапі договірних взаємовідносин та в процесі надання ІТ-послуг, що забезпечить реалізацію клієнто-орієнтованого підходу до ІТ-бізнесу.

Важливим є розробка заходів для попередження витоку інформації, оскільки це може призвести до порушення конфіденційності та погіршення ефективності бізнесу. Це також доцільно здійснювати на етапі договірних взаємовідносин у вигляді окремого договору, зокрема NDA-угоди. Зазначений вид угоди пропонується скласти для уникнення ризиків, пов'язаних з розголошенням комерційної таємниці як у замовника ІТ-послуг, так і у виконавця. Такий захист може уберегти суб'єктів підприємництва від банкрутства і навіть рейдерського захвату.

Важливим напрямком контрольної діяльності є оптимізація витрат на розробку ІТ-проектів, що потребує розробки заходів для скорочення витрат на ресурси ІТ-бізнесу. Доцільно звернути увагу на дотримання фінансової дисципліни в контексті розроблених оптимальних норм витрат, особливо в умовах воєнного стану. Пошук оптимальних постачальників ресурсів ІТ-бізнесу, можлива економія ресурсів має зберегти високий рівень якості наданих ІТ-послуг, тому важливо приймати обгрунтовані управлінські рішення, засновані на аналізі статистичних даних щодо діяльності підприємства.

Зазначені вище заходи, на наш погляд, доцільно взяти за основу контрольного забезпечення процесу надання ІТ-послуг, що візуалізовано на рис. 3.4.

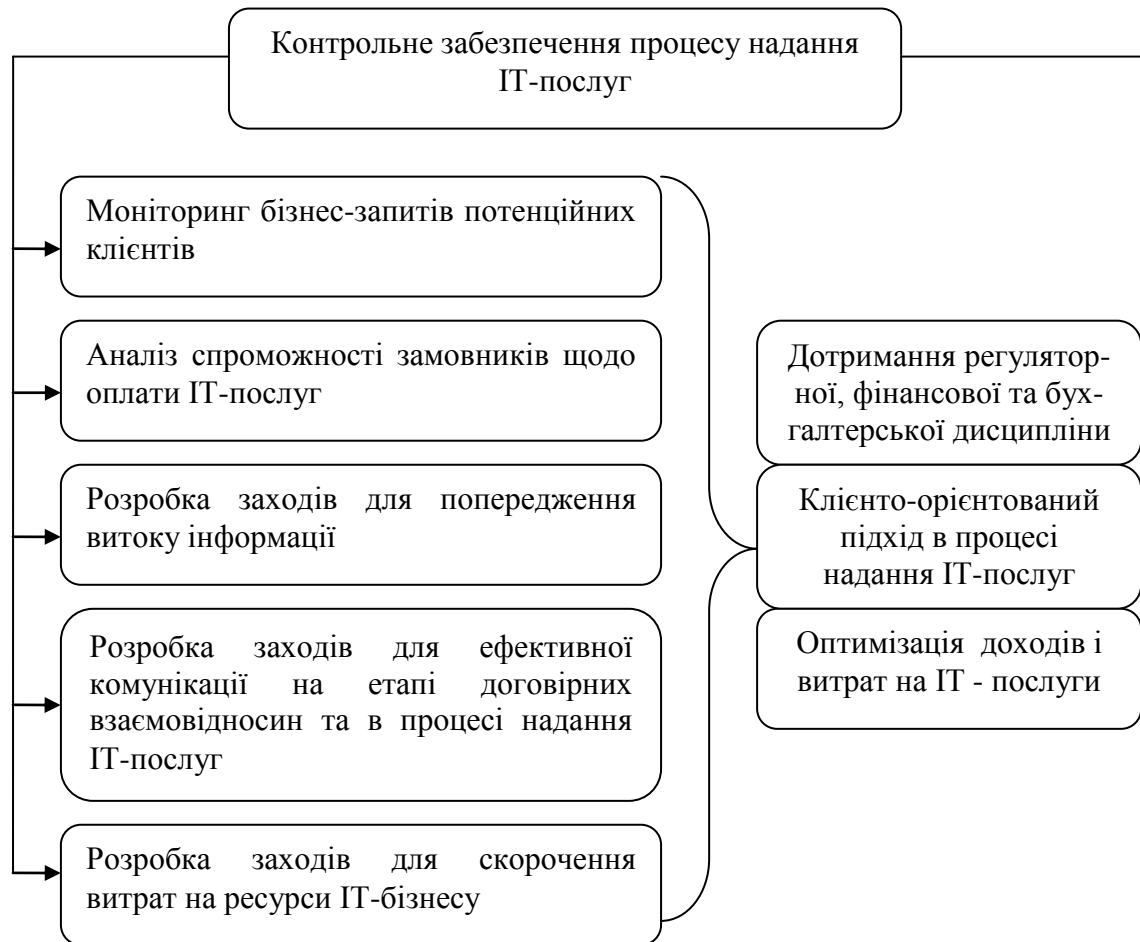

Рис. 3.4. Розроблений алгоритм внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг

Таким чином, система контролю в ІТ-компанії має задовольняти потреби менеджерів та ґрунтуватись на аналітичних даних щодо потенційних загроз та можливостей. Для чинної системи контролю процесу надання ІТ-послуг фахівці доцільним є тестування її ефективності. Аналіз теоретичних та практичних аспектів обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг дозволив виокремити ті питання, відповіді на які чинять вплив на ефективність ІТ-бізнесу та допоможуть спланувати подальші дії в процесі

розробки стратегії розвитку ІТ-компанії. В результаті дослідження розроблено алгоритм внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг, в основу якого покладено заходи для реалізації клієнто-орієнтованого підходу в процесі надання ІТ-послуг, дотримання регуляторної, фінансової та бухгалтерської дисципліни, а також оптимізації доходів і витрат на ІТ – послуги.

Висновки до розділу 3

1. Оптимізація системи управління виробничим процесом має ґрунтуватись на детальному аналізі сучасного стану та ефективності виробничої діяльності, саме тому актуальності набуває застосування аналітичного інструментарію системи контролю процесу надання ІТ-послуг. За період 2018-2022рр. в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» спостерігається підвищення показників чистого доходу та собівартості наданих послуг. Значення рівняння тренду показують, що щорічна зміна досліджуваного показника, а саме суми чистого прибутку від надання ІТ-послуг, складає 381,01 тис. грн. Проте переважаючі темпи зростання собівартості наданих ІТ-послуг над темпами росту доходу від їх надання в подальшому можуть призвести до зменшення суми прибутку. В структурі витрат, пов'язаних з наданням ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», близько третини складають вартість витратних матеріалів та витрати на оплату праці.

2. Контрольна функція є важливою складовою бізнесу, в тому числі в сфері ІТ. Перевірки фахівцями ДПС проводять на предмет своєчасності подання податкової звітності щодо результату діяльності, правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів та платежів, дотримання вимог спрощеної системи оподаткування тощо. Внутрішній контроль процесу надання ІТ-послуг покликаний забезпечити досягнення запланованого рівня ефективності ІТ-бізнесу, запобігти нераціональному

споживанню ресурсів ІТ-компанії, актуалізувати дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності ІТ-компанії, дотримуватись регуляторної дисципліни в частині вимог нормативних актів та унеможливити негативний вплив чинників на репутацію ІТ-компанії. Внутрішній контроль має бути інтегрований в систему управління ІТ-компанією для розробки тактичних напрямків в контексті стратегії розвитку ІТ-бізнесу.

3. Система контролю в ІТ-компанії має задовольняти потреби менеджерів та ґрунтуватись на аналітичних даних щодо потенційних загроз та можливостей. Для чинної системи контролю процесу надання ІТ-послуг фахівці доцільним є тестування її ефективності. Аналіз теоретичних та практичних аспектів обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг дозволив виокремити ті питання, відповіді на які чинять вплив на ефективність ІТ-бізнесу та допоможуть спланувати подальші дії в процесі розробки стратегії розвитку ІТ-компанії. В кваліфікаційній роботі наведено пропонований тест внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг.

4. В кваліфікаційній роботі розроблено алгоритм внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг, в основу якого покладено заходи для:

- реалізації клієнто-орієнтованого підходу в процесі надання ІТ-послуг, зокрема, моніторинг бізнес-запитів потенційних клієнтів та пошук напрямків ефективної комунікації на етапі договірних взаємовідносин та в процесі надання ІТ-послуг;

- дотримання регуляторної, фінансової та бухгалтерської дисципліни, а саме аналіз спроможності замовників щодо оплати ІТ-послуг та розробку заходів для попередження витоку інформації;

- оптимізації доходів і витрат на ІТ – послуги в частині пошуку потенційних клієнтів ІТ-аутсорсингу та розробки заходів для скорочення витрат на ресурси ІТ-бізнесу та пошуку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. В сучасних умовах підприємництва актуальним є впровадження ІТ-продуктів у виробничий та управлінський процес, що значно підвищує ефективність діяльності підприємств. Різноманітність діджитал-технологій зумовлює постійний моніторинг пропозицій підприємців ІТ-сфери, тому окремі суб'єкти підприємництва надають перевагу консалтингу відповідними ІТ-компаніями. ІТ-послуга – це комплекс робіт, пов'язаних з розробкою специфічного програмного забезпечення та його обслуговуванням відповідно до потреб його бізнесу та динаміки розвитку цифрового середовища; ІТ-послуги можуть надаватись разово, а також стати складовою ІТ-продукту, використання якого в подальшому зумовлює потребу в ІТ- консалтингу. Склад ІТ-послуги, які надають суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері, залежить від виду ІТ-послуги, технічного забезпечення ІТ - послуги, побажань та вподобань клієнта тощо.

2. В сучасних умовах діджитал - середовища підвищуються вимоги до якості обліково-контрольного забезпечення бізнесу, в тому числі в ІТ сфері. Характерні ознаки ІТ-послуги мають вплив на побудову обліку і системи контролю. Окремі види ІТ – послуг мають свої особливості відображення в обліку, зокрема, відсутність власника ІТ-послуги, наявність авторського права на ІТ-продукт, можливість користування ІТ-продуктом, що вимагає особливого контролю. Контрольні заходи мають бути розроблено з врахуванням аналітики даних щодо процесу надання послуг в розрізі замовників, етапів розробки ІТ-проєкту, а також спрямовано на впровадження інноваційних та ефективних систем оплати праці ІТ-фахівців в процесі надання ІТ-послуги.

3. Суб'єкти підприємництва в ІТ-сфері мають зареєструвати види діяльності відповідно до КВЕД ДК 009:2010. Діяльність суб'єктів ІТ-підприємництва здійснюється в контексті Законів України, що регламентують національні питання інформатизації, формування інформації,

в тому числі в електронному вигляді, як складової ІТ-послуги та ІТ-продукту, а також захисту об'єкта права інтелектуальної власності. Для регулювання обліково-контрольного забезпечення процесу надання ІТ-послуг призначено спеціальні нормативні акти як загальнодержавного значення, так і на локальному рівні.

4. ТОВ «П'ЙАХІІ АЙТІ ГРУП» здійснює свою діяльність в межах зареєстрованих видів діяльності, зокрема, надає послуги з розробки веб-сайтів. За період 2018 – 2022рр. вартість майна досліджуваного підприємства має сталу тенденцію до збільшення – зміна цього показника склала майже 1,5рази. Для надання ІТ-послуг дуже важливим є наявність сучасного комп'ютерного обладнання зі спеціалізованим ліцензійним забезпеченням. Питома вага необоротних активів в структурі майна займає близько 70-80%. Сума грошових коштів ТОВ «П'ЙАХІІ АЙТІ ГРУП» за досліджуваний період збільшилась майже вдвічі. Зазначена тенденція свідчить про збільшення ділової активності ІТ-суб'єкта. За аналізований період сума чистого доходу від надання послуг підвищилась на 28,95%. Стабільність показника загальної платоспроможності свідчить про можливість досліджуваного суб'єкта ІТ-підприємництва погасити свої заборгованості за рахунок власних коштів за умови погашення дебіторської заборгованості.

5. Аналіз облікового забезпечення та облікової політики в досліджуваному підприємстві свідчить про їх оптимальний організаційний рівень. Бухгалтер з вищою освітою та відповідним навичками веде облік із застосуванням програмного забезпечення «BAS: Бухгалтерія» та «Med.ос» відповідно до Наказу про облікову політику. Сплата єдиного податку та єдиного соціального внеску, а також подання податкової звітності відбувається з дотриманням термінів відповідно до вимог чинного податкового законодавства.

6. В досліджуваному підприємстві взаємовідносини з замовниками побудовано на основі договорів про надання ІТ послуг. В процесі договірних взаємовідносин перелік робіт може уточнюватись чи доповнюватись, що

може бути оформлено у вигляді додатку до договору. Після виконання всіх робіт з розробки програмного забезпечення фахівці ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» складають Акт здачі-приймання робіт (послуг), який підписується замовником і виконавцем та є підтвердженням того, що ІТ-послуга надана якісно та в повному обсязі, а також відсутні претензії зі сторони замовника щодо процесу надання ІТ-послуг. Облікове відображення процесу надання ІТ-послуг відбувається за загальним правилом обліку послуг – із застосуванням рахунків 903 та 703.

7. В кваліфікаційній роботі удосконалено документальне оформлення взаємовідносин з бізнес-партнерами щодо процесу надання ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП». Зокрема:

- з метою прискорення документообігу договірних взаємовідносин запропоновано проміжний Результат виконання робіт складати виключно в електронній формі шляхом направлення відповідних повідомлень на e-mail замовника;

- для обґрунтування взяття на облік в складі нематеріальних активів після введення в господарський оборот у замовника ІТ-послуги запропоновано складати окремий Договір про авторські та суміжні права та Ліцензійний договір, в яких буде зазначено передачу невиключного право на відтворення програми (запис програми в пам'ять комп'ютерного пристрою) (з подальшим взяттям на облік у змовника в складі рахунку 125 «Авторські та суміжні права» [36], а також невиключної ліцензії на використання програмного забезпечення в складі сайту замовника (з подальшим взяттям на облік у змовника в складі рахунку 127 «Інші нематеріальні активи» [36];

- вважаємо доцільним оформлення угоди щодо забезпечення конфіденційності процесу надання ІТ- послуг як зі сторони замовника, так і з сторони виконавця.

8. Наразі держава всіляко підтримує ІТ-фахівців та суб'єктів ІТ-підприємництва, створюючи програми підтримки бізнесу з особливим режимом оподаткування. В якості такого підтримуючого інструменту

державою запропоновано режим «Дія.City». Для прийняття рішення щодо реєстрації в режимі «Дія.City» пропонуємо застосувати один з інструментів проєктного менеджменту, а саме SWOT – аналіз. В кваліфікаційній роботі розроблено матрицю SWOT – аналізу процесу надання ІТ-послуг в режимі «Дія.City», що дозволить прийняти обгрунтоване управлінське рішення шляхом застосування існуючих в режимі «Дія.City» можливостей та розробки заходів для уникнення відповідних загроз, спираючись на сильні сторони режиму «Дія.City» та враховуючи слабкі сторони.

9. Оптимізація системи управління виробничим процесом має ґрунтуватись на детальному аналізі сучасного стану та ефективності виробничої діяльності, саме тому актуальності набуває застосування аналітичного інструментарію системи контролю процесу надання ІТ-послуг. За період 2018-2022рр. в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП» спостерігається підвищення показників чистого доходу та собівартості наданих послуг. Значення рівняння тренду показують, що щорічна зміна досліджуваного показника, а саме суми чистого прибутку від надання ІТ-послуг, складає 381,01 тис. грн. Проте переважаючі темпи зростання собівартості наданих ІТ-послуг над темпами росту доходу від їх надання в подальшому можуть призвести до зменшення суми прибутку. В структурі витрат, пов'язаних з наданням ІТ-послуг в ТОВ «ПІЙАХІІ АЙТІ ГРУП», близько третини складають вартість витратних матеріалів та витрати на оплату праці.

10. Контрольна функція є важливою складовою бізнесу, в тому числі в сфері ІТ. Перевірки фахівцями ДПС проводять на предмет своєчасності подання податкової звітності щодо результату діяльності, правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів та платежів, дотримання вимог спрощеної системи оподаткування тощо. Внутрішній контроль процесу надання ІТ-послуг покликаний забезпечити досягнення запланованого рівня ефективності ІТ-бізнесу, запобігти нераціональному споживанню ресурсів ІТ-компанії, актуалізувати дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності ІТ-компанії, дотримуватись регуляторної дисципліни

в частині вимог нормативних актів та унеможливити негативний вплив чинників на репутацію ІТ-компанії. Внутрішній контроль має бути інтегрований в систему управління ІТ-компанією для розробки тактичних напрямків в контексті стратегії розвитку ІТ-бізнесу.

11. Система контролю в ІТ-компанії має задовольняти потреби менеджерів та ґрунтуватись на аналітичних даних щодо потенційних загроз та можливостей. Для чинної системи контролю процесу надання ІТ-послуг фахівці доцільним є тестування її ефективності. Аналіз теоретичних та практичних аспектів обліку і контролю процесу надання ІТ-послуг дозволив виокремити ті питання, відповіді на які чинять вплив на ефективність ІТ-бізнесу та допоможуть спланувати подальші дії в процесі розробки стратегії розвитку ІТ-компанії. В кваліфікаційній роботі наведено пропонований тест внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг.

12. В кваліфікаційній роботі розроблено алгоритм внутрішнього контролю процесу надання ІТ-послуг, в основу якого покладено заходи для:

- реалізації клієнто-орієнтованого підходу в процесі надання ІТ-послуг, зокрема, моніторинг бізнес-запитів потенційних клієнтів та пошук напрямків ефективної комунікації на етапі договірних взаємовідносин та в процесі надання ІТ-послуг;

- дотримання регуляторної, фінансової та бухгалтерської дисципліни, а саме аналіз спроможності замовників щодо оплати ІТ-послуг та розробку заходів для попередження витоку інформації;

- оптимізації доходів і витрат на ІТ – послуги в частині пошуку потенційних клієнтів ІТ-аутсорсингу та розробки заходів для скорочення витрат на ресурси ІТ-бізнесу та пошуку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Штець Т. Ф. Обґрунтування стратегічних напрямів, цілей та заходів державної політики реалізації потенціалу ІТ-сектору економіки України. Підприємництво і торгівля: зб. наук. пр. Львів. 2018. Вип. 23. С. 56–63.
2. Васильців Т. Г., Шехлович А. М., Васильців В. Г. Фінансово-економічні інструменти стимулювання розвитку ІТ-сфери України. Економічний дискурс. 2017. Вип. 4. С.128–136.
3. Голидьбіна А. В., Язвінська Н. В. Особливості сучасного ринку ІТ-послуг та специфіка просування на ньому. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2017. №14. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108738/103684>
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. Гукова А.Р. Правовий статус окремих суб'єктів правовідносин в ІТ-праві. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 8. С. 82-84. URL: http://lsej.org.ua/8_2020/21.pdf
6. Децюра С. Собівартість в ІТ-сфері. Податки & Бухоблік. 2022. №80 (жовтень). URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/october/issue-80/article-122521.html>
7. Документальне оформлення надання ІТ-послуг. *Б24 – Інформаційний Бізнес Портал*, 2022. Вип. 20.10. URL: <https://www.buh24.com.ua/dokumentalne-oformlennya-nadannya-it-poslug/>
8. Єремян О., Ярошенко А. Методичні аспекти обліку витрат і калькулювання собівартості ІТ-послуг. Галицький економічний вісник. 2023. №2 (81). С.26-35. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41216/2/GEJ_2023v81n2_Yeremian-O-Methodological_aspects_of_26-35.pdf

9. Завербний А. С., Пушак Я. Я. Проблеми і потенційні можливості розвитку ІТ-сфери в Україні за умов активізування процесів інтегрування до міжнародного ринку: управлінський аспект. Вісник економічної науки України. 2022. № 1 (42). С.110-113. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).110-113](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).110-113)
10. Замула І.В., Чижевська Л.В., Грабчук І.Л. ІТ-послуга: поняття та види для облікових цілей. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2021. №2 (49). С.29-33. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/240095/238480>
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2019 № 226 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
12. Карий О. І., Гальків Л. І., Цапулич А. Ю. Розвиток ІТ-сфери України: чинники та напрями активізації. Journal of Lviv Polytechnic National University Series of Economics and Management Issues. 2021. Випуск 5, номер 1. С.42-55. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23587/210488verstka-44-57.pdf>
13. Карнаух С.Д. Нормативні документи, що регулюють порядок інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством травень. Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 11-12 травня 2023 р. – Дніпро: факультет обліку і фінансів, 2023. С.35-37.
14. Кемарська Л. Г. Облік виробництва та реалізації продукції підприємствами ІТ-галузі. Економічний простір. 2020. № 155. С.50-55. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/5321/1/Kemarska.pdf>

- 15.Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Держспоживстандарту України 11.10.2010 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
- 16.Колеснік В. М., Ролік О. І. Підхід до управління якістю ІТ-послуг в ІТ-інфраструктурі на основі логічних об'єктів управління з потенційним часом звільнення. Вісник ВПІ. 2021. Вип. 1, Лют. С. 88–94,
- 17.Кундицький О. О., Сенишин О. С. Особливості державного регулювання ІТ-сфери у вітчизняній економіці. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми економіки та управління”. 2020. Т. 4, № 1, С. 34-42. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21606/maket200296-36-44_0.pdf
- 18.Куцик П. О., Процикевич А. І. Напрями та інструменти державного регулювання розвитку інвестиційного процесу на ринку ІТ - послуг України. Сталий розвиток економіки. 2018. № 3(40). С. 5–10.
- 19.Куцик П. О., Процикевич А. І. Пріоритети державної політики фінансово-інвестиційної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг України. Вісник Львівського торговельного економічного університету: збір. наук. пр. 2019. Вип. 57. С. 5–12.
- 20.Куцик П. О., Процикевич А. І. Розвиток інвестиційних процесів на ринку ІТ-послуг: методологія та практика державного регулювання : монографія. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного, 2022. 224 с.
- 21.Лаговська О. А., Лоскоріх Г. Л. Формування облікової політики ІТ-підприємств. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2020. №19, С.108-113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/19-2020/lagovska.pdf>
- 22.Лаговська О., Лоскоріх Г. Облікове відображення операцій з розробки програмного забезпечення в ІТ-підприємствах: напрями удосконалення. European journal of economics and management. 2021.

- Volume 7 Issue 2 202. С.43-48. URL: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2021/eujem_2021_7_2/09.pdf
- 23.Лемішовська О. С. Ходоровський В. Г. ІТ-технології в розвитку облікової методології. Економіка та суспільство. 2022. №36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1134/1092/>
- 24.Лоскоріх Г.Л. Характерні риси діяльності ІТ-підприємств: обліковий аспект. Проблеми системного підходу в економіці. 2021. №3(83). С.72-77. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_83_2021_ukr/12.pdf
- 25.Лупак Р. Л. Напрями реалізації потенціалу сектора інформаційно-комунікаційних технологій у контексті забезпечення якісних характеристик функціонування внутрішнього ринку та розвитку інформаційного суспільства в Україні. Галицький економічний вісник. 2019. Том 60. № 5. С. 79–94
- 26.Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Васильців Т. Г., Березівський Я. П. Інституційно-інноваційні чинники технологічного розвитку національної економіки України в умовах глобальної інформатизації. Бізнес Інформ. 2021. № 1(516). С. 103–112.
- 27.Мацук З. А. ІТ-послуга як економічна категорія. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. №4. С.127-135. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/322563633.pdf>
- 28.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
- 29.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
31. Особливості бухгалтерського обліку в ІТ-компаніях. Б24 – Інформаційний Бізнес Портал. 2017. Вип. 30.03. URL: <https://www.buh24.com.ua/osoblivosti-buhgalterskogo-obliku-v-it-kompaniyah/>
32. Особливості ведення обліку та оптимізації ІТ компаній в Україні. URL: <https://www.buhslugi.com.ua/ua/publikatsiji/644-osoblivosti-vedennya-obliku-ta-optimizatsiji-it-kompaniji-v-ukrajini.html>
33. Панура Ю. В., Іванишина О. С. Податковий контроль в Україні як складова ефективного адміністрування. 2021. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/104.pdf
34. Перерва П.Г., Назаренко С.М. Економічне обґрунтування доцільності проведення ІТ-аутсорсингу та вибору аутсорсера. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2021. №19. С.205-211. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.240180>
35. Петрук О. М., Грабчук І. Л. Організація обліку ІТ-компаній: вплив цифровізації. Ефективна економіка. 2021. №9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/19.pdf
36. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.03.1999 р. № 291. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4185.html
37. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html#1988
38. Позова Д. Д. Система джерел правового регулювання інформаційно-технологічних відносин. Часопис цивілістики. 2017. №24. С.93-96.

- URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9155/93-96.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
39. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text>
40. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
41. Пономарьова Т.В., Мельникова О.П. Проблеми обліку й оподаткування ІТ сфери в Україні. Economics: time realities. 2019 №5(45), С.100-107. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2019/No5/100.pdf>
42. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23.12.93 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
44. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
45. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#n148>
46. Про Концепцію національної програми інформатизації: Закон України № 1089-IX від 01.01.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80#Text>
47. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.98 р. № 74/98 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
48. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993р. №3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>

49. Рудик Н. В. Необхідність податкового контролю малого та середнього бізнесу. Проблеми економіки. 2019. № 4 (42). С.186-192. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-4_0-pages-186_192.pdf
50. Савченко Р. О., Савченко Н. М., Дем'янюк І. В. Внутрішній контроль: проблеми та перспективи. 2019. №9. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/53.pdf
51. Семанюк В., Папінко А. Облікове обґрунтування доцільності оптимізації бізнес - процесів в підприємствах ІТ-галузі. Вісник економіки. 2021. №4. С.143–155. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45698/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%8E%D0%BA.PDF>
52. Тимошенко А. О. Оподаткування послуг в ІТ-сфері: проблеми та перспективи. Економіка та держава. 2018. №4. С.46-52. http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/12.pdf
53. Урбан О.А., Дзямулич М.І., Матвіюк В.В. Теоретичні засади розвитку ІТ-послуг в умовах глобалізації. Збірник наукових праць. Луцький НТУ. Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія». 2019. №16(64). С.137-144. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/temp.pdf>
54. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
55. Чернецька О. В. Особливості обліку і оподаткування діяльності в ІТ-сфері. Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 27-28 жовтня 2022 р.: Дніпро: ДДАЕУ, С.57-59. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ahvOzWgElbRZ8xBN9ESkHtSEplQAMyZ7/view>

56. Чернецька О.В., Карнаух С.Д. Облікове забезпечення процесу надання ІТ - послуг на підприємстві. Бізнес Інформ. 2023. № 10.
57. Чернецька О.В., Карнаух С.Д. Облік послуг в ІТ-сфері. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р.: Дніпро: ДДАЕУ, 2023. С.60-62.

Додаток А
Динаміка показників структури
Звіту про фінансово-майновий стан
ТОВ «ПІЙАХП АЙТІ ГРУП»

Види майна і капіталу	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Майно - усього	1802	1956	2047	2214	2848	158,05
Необоротні активи	1226	1410	1621	1865	2025	165,17
Основні засоби	797	916	1054	1212	1270	159,37
Нематеріальні активи	429	493	567	653	755	175,95
Оборотні активи	576	546	426	349	823	142,88
Запаси	58	55	43	35	80	138,89
Поточна дебіторська заборгованість	346	328	255	210	410	118,63
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	173	164	128	105	333	192,71
Капітал- усього	1802	1956	2047	2214	2848	158,05
Власний капітал	1	1	1	1	1	100,00
Зареєстрований (пайовий) капітал	1	1	1	1	1	100,00
Зобов'язання і забезпечення	1801	1955	2046	2213	2847	158,08
Поточні зобов'язання	1801	1955	2046	2213	2847	158,08
Поточна кредиторська заборгованість	1801	1955	2046	2213	2847	158,08